

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
VALSTYBINIO VALDYMO FAKULTETO
TEISINĖS INFORMATIKOS KATEDRA**

DOVILĖ KRUKONYTĖ
Informatikos teisės studijų programa

**DOMENŲ VARDŲ PANAUDOJIMAS ELEKTRONINĖJE ERDVĖJE: TEISINIAI
ASPEKTAI**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas – doc. dr. Darius Šttilis

Vilnius, 2004

TURINYS

<i>IŽANGA</i>	2
1. Domenų vardų samprata	4
1. 1. Domenų vardų sudarymas	4
1. 2. Domenų vardai Lietuvoje	7
1. 3. Domenų vardų registracija	10
1. 4. Domenų vardų registracijos tvarka	15
2. Domenų vardų panaudojimo problemos	22
2. 1. Domenų vardų bendroji padėtis	22
2. 2. Ginčai, iškylantys tarp domenų vardų ir prekės ženklų	37
2. 2.1. Domenų vardų ir prekės ženklų persipynimo problema	37
2. 2. 2. Domenų vardai ir prekės ženklai	38
2. 3. Ginčai tarp domenų vardų ir asmens vardų	44
<i>IŠVADOS</i>	49
<i>LITERATŪROS SĄRAŠAS</i>	50
<i>SANTRAUKA</i>	53
<i>SUMMARY</i>	54

IŽANGA

Per ilgą žmonijos egzistavimo istoriją atsitinka jau ne pirmą kartą, kad žmogaus proto dėka atsiranda naujas objektas, kuriam reikia nustatyti savarankišką teisinį režimą. Eilinį kartą, tai atsitiko visai neseniai: besivystant tokiam techniniam ir visuomeniniam fenomenui kaip Internetas, atsirado ir nauja individualizacijos priemonė – domenų vardai.

Bet atsižvelgiant į techninį Interneto savitumą, būtų neteisinga manyti, kad domenų vardai atsirado tuomet, kai dar nieko neegzistavo ar nebuvo sukurta. Kuomet jie atsirado, jau egzistavo skirtingų individualizacijos priemonių reguliavimas. Tai jau palengvina įstatymų, domenų vardų atžvilgiu, rengimą. Bet dėl to ir yra būtina išsiaiškinti esminius naujojo teisės objekto bruožus tam, kad nustatyti, kokie tradicinių individualizacijos priemonių teisinio reguliavimo bruožai gali pasitaikyti ir domenų vardams.

Tuo pačiu, jeigu vystymasis teisinių koncepcijų atsižvelgiant į amžinus objektus tęstųsi tūkstantmečius, o atitinkamai dauguma intelektinės nuosavybės veiklos rezultatų – kelis šimtamečius, tai audringas Interneto vystymasis ir jo įsibrovimas į jau susiklosčiusią santykių sistemą verčia mus nedelsiant ieškoti atsakymų į iškilusius klausimus, neatidėliojant vėlesniam laikui. Interneto teisinio reguliavimo sistema formuojasi tiesiog mūsų akyse ir nuo to, kokie sėkmingi sprendimai bus surasti, priklauso ir Interneto visumoje vystymosi perspektyvos. Praeis tik keli metai ir pakeisti jau susiklosčiusią domenų vardų įstatymų sistemą bus sunku, žymiai lengviau pakoreguoti formavimosi stadijoje šį vystymąsi.

Visa tai mus verčia atkreipti ypatingą dėmesį nagrinėjant domenų vardus kaip teisinio reguliavimo objektus.

Domenų vardai yra naujos individualizacijos priemonės, kurios dar neįėjusios į sistemą. Dėl tokios jų padėties, atsiranda tarp domenų vardų ir kitų individualizacijos priemonių savininkų interesų daug konfliktų. Problemos dėl tokių ginčų specifikos ir naujumo, ne tik teisminėms institucijoms, bet ir patyrusiems teisėjams sudaro pakankamai nemažai sunkumų. Žinoma daugeliu atveju galima išvengti nereikalingų ginčų, jeigu veikti apgalvotai. Net atveju, jei iškiltų ginčas, imantis tam tikrų priemonių įmanoma pakankamai palengvinti jo kompetenciją. Panašiose konfliktinėse situacijose turi būti pasiruošęs ir bet kuris domeno vardo savininkas. Bet nemažiau svarbu ir kitų individualizacijos priemonių savininkams numatyti galimus ginčus, nes kitaip jie bus bejėgiai apsiginti nuo nesąžiningų domenų vardų „užgrobėjų“ veiksmų. Masinis domenų vardų, kurie yra panašūs arba sutampa su kitomis individualizacijos priemonėmis, „užgrobimas“ tapo viena iš aštriausių ir aktualiausių teisinių problemų.

Lietuvoje kol kas tokių konfliktinio pobūdžio problemų nekyla, ir tai rodo mūsų Lietuvos Respublikos teismų praktika, tai **darbo tikslas** – problemų, kurios iškyla registruojant bei panaudojant domenų vardus ir kitas individualizacijos priemonės, analizė.

Pagrindiniai darbo uždaviniai yra:

- 1) išanalizuoti domenų vardų registravimo problemas ir registravimo ypatybes;
- 2) išanalizuoti domenų vardų apsaugos problemas;
- 3) apžvelgti problemas, kurios kyla panaudojant domenų vardus bei kitas individualizacijos priemonės elektroninėje erdvėje.

Darbe dėmesys skiriamas užsienio valstybių patirčiai. Išnagrinėjus kylančias problemas, susijusias su domenų vardais, elektroninėje erdvėje kitose užsienio valstybėse ir suradus sprendimų galimybes, galima būtų atsižvelgti, o gal net pritaikyti, atlikus tam tikrus tyrimus ir analizes, ir Lietuvos praktikoje.

Mokslinio tyrimo dėmesys sutelktas į problemų, kurios atsiranda registruojant bei panaudojant domenų vardus elektroninėje erdvėje, atskleidimą, pasitelkiant įvairius tyrimo metodus. Darbe buvo naudojamas aprašomasis, dedukcinis metodai, tačiau gana daugiausiai buvo taikomas lyginamasis metodas – lyginami objektai, tai yra įvairios individualizacijos priemonės.

Darbe naudojami įvairūs norminiai šaltiniai: tarptautinės sutartys, tam tikros konvencijos, Lietuvos Respublikos įstatymai, taip pat buvo naudojama lietuvių ir užsienio autorių mokslinė literatūra, nagrinėta užsienio teismų praktika.

Žinoma, aspektus reikia nagrinėti bendrai. Atitinkamos problemos gali atsirasti tiek registruojant domenų vardus, taip ir panaudojant juos. Tačiau nereikia tikėtis, kad šis darbas leis atsakyti į visus klausimus, kurie iškyla registruojant domenų vardus bei juos naudojant. Taip pat norėtusi, kad į teisinės domenų vardų reguliavimo problemas atkreiptų dėmesį ne tik asmenys, kurie susiduria su tokiomis problemomis, bet ir įstatymų leidėjai bei valdžia, kadangi greitai laiku tokios problemos gali pasiekti ir Lietuvą.

1. DOMENŲ VARDŲ SAMPRATA

1. 1. Domenų vardų sudarymas

Domenų vardai yra unikali identifikavimo priemonė Internete. Iš tikrųjų buvimo vieta identifikuojama skaičių sekos, kuri vadinama „IP address“. Kadangi sunku prisiminti skaičius, jie yra konvertuojami į raidinį – skaitmeninį kodą, žinomą kaip domeno vardą (domain name). Jį lengva prisiminti ir lengva atkurti. Taigi atsirado dabartinė domenų vardų sistema (DNS – Domain Name System). Domeno vardas populiariai vadinamas Interneto adresu. Tačiau pasaulyje paplitusį terminą „domeno vardas“ jau siūlo vartoti ir neseniai Lietuvoje išleistas V. Žalkausko „Šiuolaikinių kompiuterių programų ir tinklų žodynas“. Domenų vardų egzistavimas nepanaikina ir nepakeičia IP adreso naudojimo, bet IP adreso naudojimą padaro nepastebimą Interneto vartotojams. Jeigu vartotojas žino tikslų IP – adresą, tai jis gali ir nenaudoti domenų vardų. Skaitmeninis adresas daug informatyvesnis negu žodinis pakaitalas, todėl ir nekeliamas tikslas įtvirtinti visą informaciją domenų varduose, laikomą IP – adrese. Skaitmeninis adresas susideda iš keturių dalių (segmentų): (pavyzdžiui, 155.69.4.53). Pirmoji dalis reiškia geografinį regioną, antroji – paslaugos teikėjai Internete, trečioji – stambų kompiuterinį tinklą, ketvirtoji – tam tikro vartotojo kompiuterį. Atitinkamai pilnas Web adresas (jį dar vadina universaliu resursų lokatoriumi– URL (Uniform Resource Locators) apima naudojamą kalbos ženklą arba protokolą (http), URL sąlygotojo vietos buvimą (www), unikalaus universiteto adreso pavadinimą (ntu.edu.sg) ir namų tinklo vartotojo adreso rekvizitus (home/aendeshau/Assafa/htm).

Domenų sistema hierarchiškai ir organizatyviai sureguliuota ne tik funkcionuojančių informacinėje erdvėje kompiuterinių tinklų atžvilgiu, bet ir pasaulinio geopolitinio suskirstymo lygiu.

Kaip jau minėjome, skaitmeninis IP – adresas suteikia galimybę nustatyti klausiamos vietos paskirtį ir tuo pačiu užtikrina kompiuterinio tinklo funkcionavimą. Kuriam tai laikotarpiui šito užteko, tačiau didėjant tinklui tapo aišku, kad operuoti ilgais nuosekliais skaitmenimis nepatogu. Dėl to buvo paruošta papildoma žodinė adresų sistema – Domain Name System (toliau – DNS), funkcionavimas, kuri aprūpinama domenų bazės pagalba – Domain Name Service.

Svarbu pažymėti, kad adresų sistema yra antrinė taip vadinamai skaitmeniniai IP – adresu sistemos atžvilgiu. Domenų vardų sistema sukurta tam, kad Interneto tinklo vartotojams būtų patogiau naudoti kaip adresą ne nuoseklių skaičių (taip pat atskirta taškais), o turintį apibrėžtą suprantamą reikšmę.

Techniškai domenų vardų sistema palaikoma taip vadinamos DNS – serverių sistemos, kurios dėka speciali domenų vardų bazė automatiškai pakeičia domeno adresą skaitmenine IP – adresų sistema, kuri palaiko atitinkamą informacinį resursą.

Egzistuojanti Interneto tinkle domenų vardų sistema sutvarkyta tokiu būdu, kad aprūpintų nepakartojamą kiekvieną domeno vardą, tai yra negali egzistuoti du identiški domenų vardai su vienodu sutampančiu domenų skaičiumi. Tai leidžia vieno domeno vardo pagalba vienareikšmiškai adresuoti konkrečiam informaciniam resursui, prie kurio šis vardas prisegtas.

Domeno vardas – tai nustatyta tvarka užregistruotas žodinis – skaitmeninis ženklas, atstojantis kompiuterinį skaitmeninį IP – adresą, prijungtą prie tinklo.¹

Taigi domenų vardų egzistavimas nepanaikina ir nepakeičia IP adresu naudojimą, bet IP adresų naudojimą Interneto vartotojams padaro tikrai nepastebimą. Jeigu vartotojas žino tikslų IP – adresą, tai jis gali ir nenaudoti domenų vardų. Skaitmeninis adresas daug informatyvesnis negu žodinis pakaitalas, todėl ir nekeliamas tikslas įtvirtinti visą informaciją domenų varduose, laikomą IP – adrese.

Kaip jau minėjome Interneto tinkle egzistuoja vieninga domenų vardų sistema, kurios pagalba vartotojai turi galimybę kreiptis į egzistuojančius informacinius resursus ir kompiuterines sistemas, naudojant pastaruosius kaip adresus atitinkančius domenų vardus.

Šiuo momentu praktiškai kiekviena save gerbianči organizacija turi arba siekia turėti savo svetainę internetiniame tinkle su savo domeno vardu, kuris sudaro savo ženklą, susidedantį iš kelių dalių, vadinamomis domenais ir atskirti taškais, forma domain3.domain2.domain1, kurių reikšmė domain1, domain2, domain3 - atitinkamai domenai pirmo, antro, trečio lygio, kurie susideda iš lotynų kalbos abėcėlės, skaičių ir simbolių „–“ (defis). Labiausiai prioritetiniu domenu laikomas pirmojo lygio domenas, kuris yra domeno vardo dešinėje, toliau nuo dešinės į kairę domeno prioritetas krenta, ir domenų kiekis domenų varduose (jo ilgis) priklauso nuo valios išreiškimo ir nuo vartotojo techninių informacinių resursų galimybių arba nuo sistemos.

Domenų vardus kompiuteris nuskaito pradedant dešine, o baigiant kairiąją pusę, pradedant nuo bendros dalies ir baigiant specifine dalimi. Kraštinė dešinė dalis vadinama aukščiausiojo lygio domeno vardu (TLD), kuri gali būti ir gimininė (g TLD), vartojamas tarptautiniu lygiu pavyzdžiui, („com“ – komercinė organizacija), arba nacionaliniu lygiu (cc TLD), kuriame yra naudojamas šalies kodas, kuris reguliuoja domeno vardo naudojimą (pavyzdžiui, „lt“ Lietuvos kodas). Toliau į kairiąją pusę yra antrojo lygio domeno vardas (SLD) – unikalus elementas, paprastai yra pasirenkamas jo savininko. Galiausiai kairėje pusėje yra priešdėlis „www“, o taip pat naudojama kalba arba protokolas „http“. Domenų vardai registruojami pagal principą „pirmas atėjau – pirmas ir užregistravau“. Pasaulyje yra daugiau

¹ Sąvoka "domenų vardai" pažodžiui išversta iš anglų kalbos "domain name"

kaip du šimtai keturiasdešimt keturi šalies kodo aukščiausiojo lygio domenų vardai, pvz., „lt“ – Lietuvos kodas, „ee“ – Estijos kodas ir taip toliau.

Anksčiau domenų vardus buvo galima sudaryti tik iš skaičių ir lotyniškų raidžių, tačiau pastaruoju metu vis dažniau įdiegiamos sistemos sudarančios galimybes išnaudoti ir „nacionalinio raidyno“ išteklius. Štai nuo 2004 m. kovo 30 d. ir Lietuvoje leidžiama registruoti domenų vardus, kuriuose yra „lietuviškų“ raidžių (ą,č,ę,ė,į,š,ų,ū,ž).

Egzistuoja dviejų rūšių domenai aukščiausiojo (TLDs) lygio:

1. **Gimininiai** (gTLD, generic Top – Level Domain), kurie yra naudojami tarptautiniu mastu su tokiomis priesagomis kaip „org“ (skirti nekomercinėms organizacijoms), „com“ (komercinėms organizacijoms) ir panašiai.

2. **Nacionaliniai** (ccTLD, country code Top – Level Domain) skirti naudoti konkrečioms valstybėms – šalims – „lt“ (Lietuvai), „fr“ (Prancūzijai).

Toliau seka vidutinio lygio domenų vardai (SLD), o trečiojo lygio domenų vardai suteikia informaciją apie konkretų vartotoją.

Pirmojo lygio domenų šiuo metu kažkur apie dešimt, iš pat pradžių (praeito amžiaus 80 – tųjų metų viduryje) jie buvo išrinkti Žodinių ir skaitmeninių žymenų Internete korporacijos (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (toliau – ICANN)¹ – tai viena iš svarbiausių organizacijų, kuri lemia Interneto tinklo politiką, ir turėjo tarnauti nustatytam prasmingam atribojimui: domenai pirmojo lygio „com“ turėjo priklausyti komercinėms organizacijoms, domenai „org“ – nekomercinėms organizacijoms, domenai „net“ – tiekėjams ir tinklo turėtojams. Bet bėgant laikui šios rekomendacijos nebesilaikoma, ir dabar mes galime labai dažnai sutikti adresus kaip „domain2.org“, kuriuos turi komercinės organizacijos, o tokius domenų vardus kaip „domain2.com“ arba „domain2.net“ gali turėti fiziniai asmenys.

Pirmojo lygio nacionaliniai domenai yra dviejų raidžių ir vadinami pagal atitinkamus tarptautinius standartus ISO 3166 – 1, pagal kuriuos kiekvienai pasaulio šaliai priskirtas tam tikras kodas, susidedantis iš dviejų lotynų kalbos abėcėlės raidžių. Pavyzdžiui, Lietuvai rezervuotas kodas „lt“, Vokietijos kodas „de“, Prancūzijos kodas „fr“, Rusijos kodas „ru“ ir taip toliau.

Taigi tokiu būdu, egzistuojančioje domenų vardų hierarchijoje bet kuris asmuo gali išsirinkti (užregistruoti) sau bet kokią gimininę zoną (hierarchijos rėmeliuose gimininį

¹ Adresas Internetu: <http://www.icann.org/>.

domeną) neužimtą domeno vardą, arba toje ar kitoje nacionalinėje zonoje.¹ Tam reikia sugalvoti antrojo lygio domeną (galima ir trečiojo lygio), kuris dar laisvas atitinkamoje zonoje, kreiptis į įgaliotas organizacijas, taip vadinamas domenų registratorius, ir susitarimo pagrindu užregistruoti domeno vardą. Po to jį galima naudoti tam tikrą laiką tarpą.²

1. 2. Domenų vardai Lietuvoje

Informacinėje visuomenėje Internetas tampa rinkos dalimi. Atsiranda prekiniai santykiai, reikalaujantys griežto teisinio apiforminimo. Deja, Lietuvoje problemos, susijusios su domenų vardais praktiškai net nepradėtos spręsti. Gal būt, kad, domenų vardų registravimo ir panaudojimo problemos Lietuvoje dar nėra tokios aktualios kaip kitose didelėse valstybėse (pavyzdžiui Jungtinėse Amerikos Valstijose), kadangi Lietuva nėra didelė valstybė, joje nėra tokio didelio domenų vardų registravimo masto ir tai rodo Lietuvos Respublikos teismų praktika. Tačiau ir Lietuvoje būta ir iki teisminių ginčų, susijusių su domenų vardais. Tai akivaizdžiai liudija konfliktinė situacija, susidariusi dėl domeno vardo www.oneline.lt.

2000 m. vasario 3 d. daugelis interneto vartotojų tiek Lietuvoje, tiek ir užsienyje, bandydami patekti į tinklapį www.oneline.lt, buvo nukreipti nauju adresu – www.delfi.lt. Žinant, kad per valandą tinklapį www.oneline.lt apsilanko 2000 lankytojų, galima tik spėlioti, kokią sumaištį sukėlė toks nuorodų pakeitimas. Nuo 1995 m. adresu www.oneline.lt buvo galima rasti pirmąją istorinių analogų neturintį interneto nuorodų katalogą „Lithuania Online“, kurio autorius yra Vladas Palubinskas. Pagal Lietuvoje esančią tvarką, privatiems asmenims interneto vardai nesuteikiami. Jie turi kreiptis į interneto paslaugų teikėją. V. Palubinskas buvo priverstas pasinaudoti juridinio asmens – UAB „Skaitmeninės komunikacijos“ paslaugomis. 1999 m. gruodį dalį šios UAB akcijų (75%) įsigijo dukterinė „Microlink“ interneto paslaugų bendrovė – „Delfi“. Taigi iš tinklapio www.oneline.lt priverstinai buvo vartotojai nukreipiami į reklaminį portalą www.delfi.lt.

V. Palubinskio ir „Skaitmeninių komunikacijų“ susitarimas buvo žodinis, o vardo registravimo sutartis buvo sudaryta tarp LITNET ir „Skaitmeninių komunikacijų“.

Pasaulyje įprasta, kad pasikeitus tinklalapiui arba jo adresui, kurį laiką išsaugoma galimybė kreiptis senu jo vardu, arba naujame tinklapyje padaromos atitinkamos nuorodos. Šiuo atveju buvo pasielgta visai nekorektiškai tiek paties autoriaus, tiek ir lankytojų atžvilgiu.

Visgi domenų vardų nereguliuoja nei patentinės, nei autorinės teisės normos ir tai galima pastebėti ir šioje konfliktinėje situacijoje. Juk domeno vardas nėra autorinių teisių objektas, nes

¹ Svarbu pabrėžti, kad eilė domenų pirmojo lygio registracija nėra vieša (pavyzdžiui, gimininių zonų GOV ir MIL), ir dėl domenų vardų suteikimo priklauso, dažniausiai, nuo pareiškėjo subjektiškumo ir jurisdikcijos

² Paprastai registracija įgyvendinama nuo 1 metų iki 10 metų, po to asmuo disponuojantis domenu turi galimybę iki pasibaigus registracijos terminui pratęsti egzistuojantį susitarimą su registratorium.

pagal Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymą, apibrėžta sąvoka „kūrinys – tai originalus kūrybinės veiklos rezultatas literatūros, mokslo ar meno srityje, nepaisant jo meninės vertės, išraiškos būdo ar formos.“(2 str.17d.) Akivaizdu, kad domeno vardas nėra kūrinys. Taip pat domeno vardui apsaugoti nuo neteisėto naudojimo kaip ir labiau tikėtų remtis teisės aktais, reguliuojančiais pramoninės nuosavybės apsaugą. Vadovaujantis ratifikuotos Paryžiaus konvencijos „Dėl pramoninės nuosavybės saugojimo“ 1 str. 2 d., „pramoninės nuosavybės apsaugos objektais laikomi išradimų patentai, naudingieji modeliai, pramoninis dizainas, prekių ženklai, paslaugų ženklai, firmų vardai ir kilmės nuorodos arba kilmės vietos pavadinimai, taip pat apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos“. Lietuvoje saugomi prekių ir paslaugų ženklai (pagrindas: 1993 06 03 Prekių ir paslaugų ženklų įstatymas Nr. I-173), kas iš esmės labai arti domeno vardo apsaugos. „Litnet“ valdybos patvirtintose taisyklėse būtent ir pabrėžiama, kad pasirenkant domeno pavadinimą negalima pažeisti trečiųjų asmenų teisių pramoninės nuosavybės požiūriu (pvz., prekės (paslaugos) ženklą savo domenui pavadinti). Šiuo metu pastebima domenų pavadinimų apsaugos tendencija. Taip pat reikėtų paminėti, jog TLD administratoriui nesuteikta teisė kontroliuoti „Interneto“ tinklo vartotojų elgesį. Vadinasi, „Litnet“ valdyba negali kontroliuoti ar „Interneto“ vartotojai: pažeidžia autorių teises; pažeidžia pramoninės nuosavybės apsaugos teisės aktų nuostatas; verčiasi neteisėta ūkine - komercine veikla; propaguoja smurto kultą ir/arba platina pornografiją.

Yra tik viena išlyga dėl pramoninės nuosavybės apsaugos, susijusi su domeno pavadinimo naudojimo techninėmis problemomis. Tarkime, antro lygio domeno administratorius pasirinko pavadinimą "Online.lt" arba "Skandalas.lt". Jeigu toks domeno pavadinimas jau egzistuoja DNS serveryje, vėlesnis užsakovas registravimui turės pasirinkti kitą domeno pavadinimą arba, turėdamas saugomas teises į firmos vardą arba prekės (paslaugos) ženklą "Skandalas", gali nustatyta tvarka pareikšti pretenzijas pažeidėjui (ne TLD administratoriui!). Atkreipiame dėmesį, kad .lt zonos administratorius neturėtų pagrindo kištis, jeigu domeno "Online.lt" administratoriui pretenziją dėl pramoninės nuosavybės teisės pažeidimo pareikštų AOL'as ar koks kitas Online'as.

TLD administratorius sudaro su antro lygio domenų administratoriais paslaugų sutartis. Pagal jas TLD administratorius teikia užsakovams konkrečias atlygintinas paslaugas: registruoja domeno pavadinimą DNS serveryje ir užtikrina priėjimą prie jo. Už šių prievolių netinkamą vykdymą TLD administratorius atsakingas savo užsakovui. Tačiau TLD administratorius neatsako prieš trečiuosius asmenis, kai užsakovas pažeidžia šių asmenų teises. Sutarties tarp TLD administratoriaus ir Vlado Palubinsko nėra, todėl tarp šių šalių neatsirado jokių prievolių santykių. TLD administratorius nepanaudojo domeno vardo "Online.lt", taip pat nenaudoja jo

sukurtos duomenų bazės. Vadinasi, .lt zonos administratoriui negali būti pritaikytos nei sutartinės, nei deliktinės atsakomybės normos.

Kaip bebūtų, V. Palubinsko neturtinės teisės tikrai buvo pažeistos. Verslo etikos ir sąžiningos konkurencijos pažeidimas yra akivaizdus, tačiau net ir teismas nereguliuoja verslo etikos.

Dar viena situacija, kuomet lietuviško domeno .lt registratūra Domreg.lt atidavė vardą Delta.lt užsienio aviakampanijai „Delta Airlines“ – nors delta yra lietuviškos kelionių agentūros „Delta“ patentuotas paslaugos ženklas ir kt.

Taigi, galima tik džiaugtis, kad po šio įvykio LITNET Valdyba pakoregavo „Vardų suteikimo taisyklių“ nuostatus, kuriuos papildė svarbi nuostata, kad domeno vardas gali būti teikiamas ir privatiems asmenims.

Trumpai apžvelgsime domenų vardų sudarymo tvarką Lietuvoje. Domenas sudaromas vartotojų patogumui. Jame esantys duomenys atitinka tarnybinių stočių IP (Internet Protocol) skaitmeninius adresus arba aprašo žemesnio lygio domenų. Domenų vardai nusako vartotojo vietą Interneto tinkle, todėl nėra nuosavybės objektai (išskyrus atvejus, kai nustatyta tvarka yra įregistruoti kaip pramoninė nuosavybė) Domenų vardai yra unikalūs, tai yra negali kartotis.

Kaip jau minėjome, domenai kuriami pagal hierarchinę schemą: pirmo lygio domenas (aukščiausia), antro lygio domenų (adresų subsritis), trečio lygio domenas ir taip toliau. Domenų vardas sudaromas visiškai atspindint šią hierarchiją: nuo žemiausio lygio domeno vardo iki aukščiausio, atskiriant juos taškais, pvz.: buhalterija.ktu.lt, kur lt – pirmo lygio domenas, ktu – antro lygio domenas, buhalterija – trečio lygio domenas.

Pirmo lygio domeno vardas paprastai sudaromas naudojant šalies kodą. Antro lygio domeno vardas paprastai sudaromas pagal organizacijos ar Interneto svetainės pavadinimą. Antro lygio domene esantys duomenys dažniausiai sudaromi pagal tarnybinių stočių vardus, protokolų ar Interneto tinklo servisų pavadinimus arba žemesnio hierarchinio lygio domenų vardus.

Domeno vardui sudaryti naudojama simbolių seka: lotynų abėcėlės raidės nuo a iki z ir skaitmenys nuo 0 iki 9. Simboliams atskirti naudojamas brūkšnys (jis negali būti adresų srities simbolinio pavadinimo pradžioje ir pabaigoje). Minimalus domeno vardo ilgis yra 3 simboliai, išskyrus įregistruotus dviejų simbolių prekių (paslaugų) ženklus bei iki 2000 06 01 sudarytus dviejų simbolių pavadinimus. Maksimalus domeno vardo ilgis yra 63 simboliai.

Domeno vardas yra viešo pobūdžio, todėl sudaromas taip, kad nepažeistų moralės normų ir neklaidentų vartotojų dėl domeno turinio ar priklausomybės. Užsakovas¹, sudarydamas domeno vardą, negali pažeisti trečiųjų asmenų teisių. Fizinis asmuo gali nurodyti savo pavardę

¹ Sąvoka paimta iš svetainės <http://www.domreg.lt/lt/index.html>.

domeno varde. Lietuvos Respublikos ir jos administracinių vienetų pavadinimai vartojami valstybės institucijų domenų varduose. Kitų valstybių pavadinimai vartojami tų šalių ambasadų ar konsulinių įstaigų domenų varduose. Užsakovas asmeniškai atsako už trečiųjų asmenų pramoninės nuosavybės teisių (firmų vardai, prekių (paslaugų) ženklai ir pan.) ir autorių teisių (neteisėtas kūrinio naudojimas ir pan.) pažeidimus sudarant ar naudojant domenų vardus. Administratorius, gavęs informaciją apie tai, kad Užsakovas pažeidė trečiųjų asmenų teises, gali sustabdyti adresų srities naudojimą iki bus išspręstas ginčas tarp Užsakovo ir pretenzijas pareiškusių trečiųjų asmenų. Administratorius nėra ginčo šalis, sprendžiant klausimą dėl domenų vardų naudojimo teisėtumo.

Sudarydamas domeno vardą Užsakovas privalo vadovautis šiame priede numatytų reikalavimų. Jeigu Užsakovo sudarytas ir paraiškoje nurodytas domeno vardas neatitinka reikalavimų, Užsakovas turi atsižvelgti į Administratoriaus pastabas. Esant nesutarimui (pvz., Užsakovas nesutinka su Administratoriaus pasiūlymais), sutartis nesudaroma. Šiuo atveju Užsakovas turi galimybę įkurti domeną kitoje Interneto tinklo zonoje. Sudarius sutartį, domeno vardas keičiamas Užsakovo pageidavimu arba šalių susitarimu.

Domeno vardui sudaryti ir naudoti Užsakovas pateikia Administratoriui paraišką. Paraiškos formą nustato Administratorius. Užsakovas privalo paraiškoje nurodyti tikslūs duomenis. Netikslių ar neteisingų duomenų nurodymas paraiškoje yra šiurkštus sutarties pažeidimas, nepriklausomai nuo išaiškinimo momento. Užsakovas privalo per 2 (dvi) darbo dienas pranešti Administratoriui apie paraiškoje nurodytų duomenų pasikeitimą. Užsakovas, paraiškoje nurodęs netikslius ar neteisingus duomenis, taip pat laiku nepranešęs apie jų pasikeitimą, pats atsako už atsiradusias pasekmes, pvz., už domenų neprieinamumą iš kitų tarnybinių stočių ir taip toliau.

Domenų naudojimas yra apribojamas: tarptautinėje teisėje ir/arba praktikoje pripažintiems kompiuteriniams nusikaltimams vykdyti, Lietuvos Respublikos įstatymų draudžiamai veiklai.

1. 3. Domenų vardų registracija

Norint patraukti kuo didesnę potencialių vartotojų dėmesį, kompanijai gyvybiškai svarbu turėti trumpą, lengvai atsimenantį svetainės adresą, kuris atitiktų jos firmos pavadinimą ar užregistruotą prekės ženklą. Kompiuterio klaviatūra surenkant žinomą pavadinimą, vartotojas tuoju pat suranda jam reikiamą kompaniją, jos prekes ir paslaugas. Tada, natūralu, pavyzdžiui, kad kompanija IBM Internetu randasi adresu <http://www.ibm.com>.

Registruojant labai svarbu parinkti tokį domeno vardą, kuris gerai charakterizuotų informacijos priemonę ir/arba domeno vardo turėtojo veiklą ir lengvai išimintų vartotojams. Pavyzdžiui, internetinis adresas organizacijos yra idealus, jeigu jis sutampa su jos pavadinimu ar jai priklausomu prekės ženklu arba jeigu išsirenkamas koks nors paplitęs žodis ar žodžių junginys, kuris siejasi su organizacijos (įstaigos, įmonės, institucijos ar panašiai) veikla.

Tačiau vardo pasirinkimas nėra trivialus, kadangi dabartiniu momentu Interneto tinkle užregistruota be galo daug domenų: pavyzdžiui, 2004 metų spalio mėnesį pasaulyje buvo užregistruota 43 714 722 domenų vardų¹, iš jų zonoje „.com“ – 31 065 795, zonoje „.net“ – 5 003 337, zonoje „.org“ – 3 139 531, zonoje „.info“ – 2 581 795, zonoje „.biz“ – 1 042 894, o Lietuvoje 2004 metais birželio mėnesį „.lt“ zonoje užregistruota virš 19 000 domenų vardų².

Tiems, kurie dar tik dabar pradeda formuoti savo politiką Internetu, užduotis išsirinkti domeno vardą gali tapti pakankamai sunki. Pavyzdžiui, užregistruoti paplitusį žodį tokiose zonose kaip „.com“ arba „.net“ jau 1999 metų pabaigoje buvo praktiškai neįmanoma – pasirodo, kad užregistruotų vardų buvo išnaudota 97 procentai iš Webster žodyno.³

Atsiradus domenų vardų rinkai, atsirado dvi asmenų kategorijos, užsiimančios domenų registracija ir pardavimu, – prekeiviai, registruojantys labiausiai paplitusius žodžius arba jų junginius (domain name traders), ir kiberskvoteriai (cybersquatters), dar vadinami domenų vardų piratais ar užgrobdėjais, kurie registruoja vardus, sutampančius ar klaidinamai panašius į prekės ženklus, kompanijų pavadinimus, įžymius fizinių asmenų vardus ir panašiai. Domenų vardų pardavimas šiuo metu klesti, ir yra parduodami ne tik lengvai išimintini ir sėkmingai esantys marketingo pozicijoje domenų vardai antrojo lygio (pavyzdžiui domenas business.com buvo parduotas už 7,5 milijonus Jungtinių Valstijų dolerių), bet ir nacionaliniai domenai pirmojo lygio – Tuvalo valstybė už 50 milijonų suteikė teisę 12 metų registruoti domenų „.tv“ zonoje.⁴

Reikia pabrėžti, kad domenų sistema pastoviai plečiasi. Taigi 2001 metais ICANN buvo priimtas sprendimas dėl naujų gimininių domenų įvedimo, 2001 metų rudenio pabaigoje pradėjo funkcionuoti domenai „.info“ ir „.museum“. Plinta domenų vardai, kuriuose naudojami nacionalinės abėcėlės. Didelis dėmesys skirtas domenų vardų registracijai ir jų panaudojimo konfliktams spręsti.

¹ Žiūrėti adresu: <http://www.whois.sc/internet-statistics/>

² Žiūrėti adresu: <http://www.domreg.lt/lt/index.html>.

³ Žiūrėti C-NET News.com: <http://news.cnet.com/news/0-1005-200-1507943.html?tag=st>.

⁴ Tokių faktų kai domenų vardų apyvartos sferoje sudaromos didelės sutartys žinoma gana daug. Taigi, eShoppingGirl.com buvo parduotas už 10 milijonų dolerių, AsSeenOnTV.com - už 5 milijonus, Korea.com - už tokią pačią sumą, Altavista.com - už 3,5 milijonus, Loans.com, Wines.com - kiekvienam po tris milijonus ir t.t. Žiūrėti informaciją apie domenų pirkimą http://www.shopleader.com/world_wide_domain_name_sales.htm, <http://www.usatoday.com/life/cyber/tech/ctg786.htm>, <http://dnsindex.com/Guides/namecraze.html>, <http://www0.mercurycenter.com/svtech/news/indepth/docs/mc052299.htm>, <http://www.cnn.com/2000/ECH/computing/05/08/tuvalu.domain.idg/>.

Kadangi Internetas kilęs Jungtinėse Amerikos Valstijose, tai aukščiausio lygio gimininių domenų vardų registracijos atsakomybė buvo priskirta Internetinių adresų registracijos Žinybai (IANA), o iš esmės registravimo procedūra buvo vykdoma pelno nesiekiančios kompanijos „Network Solutions Inc“ (NSI), kuri veikė pagal sutartį su Nacionaliniu mokslo fondu. Nacionalinių domenų vardų aukščiausiojo lygio registracija buvo priskirta įvairiems informaciniais tinklams atitinkamose valstybėse.

90 – tųjų metų pabaigoje, besinaudojanti Internetu visuomenė įsitikino egzistuojančia netobula sistema. Jau 1998 metais iš 1,7 mln. tinklinių adresų 1,5 mln. adresų turėjo gimininį elementą „.com“, 80 procentų priklausė Šiaurės Amerikos organizacijoms ir asmenims, kurie linkę buvo neapsiriboti nacionaliniais aukščiausio lygio domenais, priklausančiais Jungtinėms Amerikos Valstijoms „.us“ arba Kanadai „.ca“. Dauguma komercinių organizacijų neteko galimybės užregistruoti savo domenų vardus, kadangi jie jau buvo užimti kitų registratorių.

Nepasitenkinimas veikiančia internetine adresų registracijos sistema, susilaukė daugumos pasiūlymų ją peržiūrėti. Pasiūlymų pagrindinis dalykas buvo padidinti aukščiausiojo lygio gimininių domenų vardų skaičių ir anuliuoti Network Solutions Inc monopoliją. Interneto ekspertų komitetas (IAHC) pasiūlė įvesti septynis naujus gimininius pavadinimus: firm (verslui), store (prekybai), info (informacinėms paslaugoms), art (kultūros sferai), rec (poilsui ir pramogoms), not (asmeniniams vardams), web (tarnybiniam naudojimui „pasauliniu tinklu“).

Vėliau atsirado nauji Jungtinių Amerikos Valstijų prekybos ministerijos pasiūlymai, susiję su gimininių domenų vardų praplėtimu ir jų registravimo procedūros privatizavimo, kurie buvo sukritikuoti Europos komisijos. Prekės ženklų turėtojai taip pat atsargiai priėmė naujoves, susijusias su tinklinių adresų registracija. Jų nuomone, tikėtina, kad įvedus kelių aukščiausiojo lygio gimininių tipų firmų reikšmių ir kitų, galima susidurti su negatyviomis pasekmėmis, kurios atitinkamai padidintų ginčų skaičių.

Todėl buvo sukurta pelno nesiekianti organizacija ICANN, kuri atsakinga už domenų vardų sistemos tobulinimą ir kuri teiks kitoms organizacijoms teisę registruoti tarptautinius adresus – jau naudojamus, taip ir naujai siūlomus. Tačiau paskutinių priemonių įgyvendinimas buvo atidėtas, kadangi ne pakankamai buvo aiškus pasiūlytų sąvokų atskyrimas, kuris galėjo sukelti naujas konfliktines situacijas, o taip pat papildomas išlaidas registruojant domenų vardus, pritaikant naujus gimininius pavadinimus.

Organizacijos žinioje funkcionuoja daugiau kaip 200 akredituotų komercinių registratorių įvairiose valstybėse. Kiekvienos valstybės žinioje yra aukščiausiojo lygio nacionalinis domeno vardo registratorius, atitinkantis tam tikros valstybės kodą. Blieka tikėtis, kad dauguma aukščiausiojo lygio nacionalinių adresų daugiau atitiks teritorinį prekės ženklo teisių principą ir palengvins jurisdikcijai priskirtus galimus konfliktus atitinkamose valstybėse, o nacionalinėje

domenų vardų sistemoje teisių apsaugos įgyvendinimas taps daug lengvesnis. Kol kas dar vienai ir tai pačiai kompanijai suteikiama galimybė užregistruoti savo domeno vardą keliose valstybėse, kad užkirstų kelią atsirasti analogiškam domeno vardui arba palengvinti priėjimą prie kai kurių svetainių, be to ir skirtingomis kalbomis.

Registruojant domeno vardus rekomenduojama įvertinti visus kompanijos naudojamus firminius pavadinimus ir ženklus, atrenkant iš jų labiau vertingesnius ir neignoruoiant populiarių žargoninių posakių, jeigu tokie yra. Pavyzdžiui, radijo ir televizijos kompanija užregistravo Internete garsų imitavimo adresą beep.co.uk. Kadangi daugelis registratorių limituoja kompanijų pareikštų domenų vardų, pageidautina surikiuoti juos pagal registracijai teikiamą prioritetiškumą.

Aukščiausio lygio gimininių domenų vardų perteklius verčia kompanijas apeiti ir ieškoti kitokių adresų variantų. Vienas iš jų – komercinis šalių kodų panaudojimas, naudojant juos svetainės adresuose, kurie – priskirtini pagal reikšmę vienai ar kitai valstybei (pavyzdžiui, Prancūzijos – „fr“, Japonijos – „jp“) – gali reikšti verslo rūšį. Pavyzdžiui buvusi Rusijos respublika Turkmenistanas pradėjo neblogai uždirbinėti, parduodant domenų vardus su jiems priklausančiu kodu tm, kuris asocijuojasi su žodžio trademark (prekės ženklas) sutrumpinimu.

2000 metų vasario mėnesį Europos komisija pranešė, jog ketina Internetu sukurti „eu“ aukščiausio lygio domeno vardą kaip tarptautinės reikšmės „com“, „org“, „net“. Komisija nustatė, kad tarp Jungtinių Amerikos Valstijų įmonių ir transnacionalinių korporacijų paplitusio aukščiausio lygio domeno „com“ ištekliai yra bemaž išnaudoti, o Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių narių šalies kodo domenų vardus (DE, UK ir kiti.) registruoti vis kitoje valstybėje narėje dėl labai nevienodų registravimo ir apsaugos taisyklių yra brangu, nelogiška ir tai stabdo informacinės visuomenės plėtrą. Toks pavadinimas gali būti naudingas įmonėms, kurios bazuojasi Europoje, bet neketinančios identifikuoti save naudodamos kodą konkrečioje šalyje. Problema ta, kad reikšmė „eu“ pateikia naują domenų vardų tipą: iš vienos pusės jo negalima priskirti gimininiams, iš kitos – nacionaliniams. Atsirado ir tarnautojų susirūpinimas, kurie užsiima nacionalinių domenų vardų registracija Europoje, susijęs su konkurencijos galimybe iš „eu“ pusės, su gerai žinoma kalbų problema ir taip toliau. Vis dėlto, politikų nuomone, šis naujadaras „sustiprina brandą ir Interneto infrastruktūrą Europoje“. Naujasis domenas „eu“ turėtų atlikti Europos identiteto patvirtinimo funkciją, – taip visoje ES veikiančioms įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms būtų lengviau prisistatyti Internetu.

2002 m. birželio 22 d. Europos Sąjungos Tarybos Reglamentu Nr. 733/2002 valstybėms narėms numatyta galimybė apsaugoti geografinius ir geopolitinius interesus, jeigu domenų vardus be teisėto intereso įregistruotų kiti asmenys arba domenų vardų piratai, vadinamieji kiberskvoreriai. Pavyzdžiui – „www. Lietuva.eu“ arba „www. Lithuania. eu“ galės įregistruoti tik Lietuvos Vyriausybė, kad ir kaip piratai stengtųsi.

Ieškantiems galimybių įregistruoti savo firmos vardą ar prekės ženklą verta žinoti svarbiausią domenų vardų teisėje galiojantį principą: „pirmas atėjai – pirmas gavai“.

Todėl reikėtų nesnausti, nes nesnaus nei artimiausi konkurentai, nei domenų vardų piratai – pirmiausia ieškantys populiarių bendrinių žodžių domenų vardams.

Pavyzdžiui, kiek pretendentų yra į domeno vardą www.piza.eu? Jo neatsisakys nei Lietuvos, nei Italijos, nei bet kurios kitos ES šalies picų kepėjai.

Prieš metus Europos Komisija pavedė „eu“ administratoriaus funkcijas atlikti belgų, italų ir švedų įsteigta ne pelno organizacijai European Registry of Internet Domain Names (EURid) „[www. Eurid. org](http://www.Eurid.org)“). Ji įpareigota sukurti procedūras domenų vardų ginčams spręsti ir apibrėžti ES reglamento įgyvendinimą kiekvienoje valstybėje narėje.

Ši organizacija neatlieka registro tvarkytojo funkcijų, o tik prižiūri įmonių, registruojančių domenus „eu“, veiklą, užtikrina sąžiningą jų konkurenciją.

Tačiau EURid dar nepasirengė domenų „eu“ sistemai tvarkyti ir skelbia, kad šiuos domenų vardus bus galima registruoti ne anksčiau kaip 2004 m. lapkričio mėnesį, kai bus parengti visi reikalingi dokumentai ir pasirašytos sutartys su Europos Komisija, akredituoti Interneto paslaugų teikėjai, ketinantys teikti domeno „eu“ registravimo paslaugą.

Per rugsėjį – spalį EURid planavo vadinamąjį „saulėtekio periodą“, kurio metu firmų vardų ir prekės ženklų savininkai galėjo užsakyti domenus „eu“, sutampančius su jiems priklausančiais vardais ir ženklais. Taip tikėjosi išvengti domenų vardų piratų.

Numatoma, kad pirmaisiais metais domeno EU registracijos mokestis bus dešimt eurų be pridėtinės vertės mokesčio ir be Interneto paslaugų teikėjo antkainio.

Prognozuojama, kad apytikrė galutinė kaina sieks maždaug dvidešimt eurų. O štai domeno vardo su galūne „lt“ registracijos mokestis pirmaisiais metais yra du šimtai litų, arba penkiasdešimt aštuoni eurai.

Pagrindinis Europos Sąjungos dokumentas, reglamentuojantis domeno „eu“ administravimą ir registravimą – 2002 m. birželio 22 d. Europos Sąjungos Tarybos reglamentas Nr. 733/2002 „Dėl EU aukščiausio lygio domeno įdiegimo“. Remiantis šio reglamento ketvirtu straipsniu domeną „eu“ galės registruoti:

- 1) įmonė, kurios registruotas biuras, centrinė administracija arba pagrindinė veiklos vieta yra Bendrijoje;*
- 2) organizacija, įsteigta Bendrijoje, nepažeidžiant nacionalinių įstatymų taikymo;*
- 3) Bendrijoje gyvenantis asmuo.*

Domenas „.eu“ nepakeičia Europos valstybėse egzistuojančių šalies kodo domenų vardų, todėl Lietuvos verslininkai ar įmonė ir toliau gali patys spręsti, ar jiems registruoti domeno vardą, besibaigiantį „.com“, „.lt“, ar „.eu“.

1. 4. Domenų vardų registracijos tvarka

Registracijos procedūros žinojimas leidžia išvengti bereikalingo laiko gaišimo ir tai priemonė, išvengti konfliktų ir pagerinti savo veiklos planavimą. Ne reik pamiršti ir to, kad dauguma aktualių problemų, susijusių su domenų vardų apsauga, šiaip ar taip yra susiję su registracija – todėl registracijos procedūros pakeitimas gali palengvinti arba atvirkščiai, pasunkinti jų sprendimą. Pastebėkime, kad registracijos skaičius nuolat auga. Jeigu iki 1993 metų pasaulyje registravosi vidutiniškai 1 mėnesį nuo 200 iki 300 domenų vardų, tai 1999 metais šis skaičius pasiekė 21 tūkstantį registracijų (Final Report of the WIPO Internet Domain Name Process. [Http://wipo2.wipo.int](http://wipo2.wipo.int)), o 2001 metais naujas domenų vardų registracijos skaičius per savaitę jau pasiekia 270 tūkstančių, tai tik rodo, jog domenų vardų skaičius kiekvienais metais vis didėja, o ne mažėja.

Pagal dabartinę svetainę www.domainpeople.com¹ tik per pirmąjį pusmetį buvo užregistruota daugiau kaip 100 milijonų domenų vardų. Augantis paraiškų dėl registracijos srautas verčia įdėmiai žiūrėti į registracijos procedūrą, kadangi būtent ji gali tapti „silpnoji vieta“, kuri gali trukdyti plėstis domenų vardų sistemai.

Domenų vardai registruojami laikantis principo „pirmas atėjau – pirmas ir užsiregistruoju“. Šį procesą reguliuoja organizacija ICANN, kuri kontroliuoja daugybę kitų akredituotų komercinių registratorių.

Kiekviena valstybė turi nacionalinį registratorių, kuris atitinka tos šalies kodą.

Kaip taisyklė domenų vardus atitinkamame domene registruoja domeno administratorius. Kadangi registracija vykdoma dešimtyse domenų – aukščiausio lygio ir nacionalinio, tai visiškai suprantama, kad jų administratoriams būtų sunku savarankiškai tvarkyti visus pareiškimus. Tokiais atvejais, registruojant domenų vardus yra naudojama „registracijos paskirstymo sistema“. Asmenims, sudariusiems sutartį su tokio domeno administratorium yra suteikiama teisė registruoti domenų vardus tame domene. Paprastai domeno administratorius nustato tikrai esmines sąlygas, kurių turi laikytis registratorius, o registratorius savo nuožiūra šias sąlygas konkretina, nustato registravimo mokesčio dydį ir taip toliau. Pats domeno registratorius gali dalyvauti registracijoje, arba gali visiškai pasitraukti iš jos. Pavyzdžiui, firma NewLevel, kuri valdo aukščiausio lygio domeną „.biz“ pati neregistruoja naujų domenų vardų, o suteikia šias

¹ <http://www.domainpeople.com/registration-agreement.html>.

funkcijas kitiems asmenims – registratoriams, kurie sudarė sutartis su ja. Žinoma, nors ir naudojant registracijos paskirstymo sistemą vis tiek egzistuoja vieningas rejestras, kuris yra palaikomas domeno administratoriaus. Registratorių santykiai su domeno administratorium grindžiami kaip agentų (nors ir kiekvienas konkretus susitarimas gali turėti savų ypatumų). Tai reikštų, kad santykiai, kurie atsiranda naudojant domeno vardą, atsirastų ne tarp pareiškėjo (fizinis ar juridinis asmuo, kuris pareiškia norą įregistruoti savo domeno vardą) ir registratoriaus, o tarp pareiškėjo ir domeno administratoriaus.

Vis dėlto atsiradimas ir vystymasis registracijos paskirstymo sistemos neprivedė prie to, jog būtų atsisakyta pavienės registracijos sistemos.

Kaip jau minėjome, daugumoje valstybių pareiškėjui egzistuoja tam tikri ribojimai. Registruojantis domene „.com.ar“ (Argentina) pareiškėjas turi būti užregistruotas kaip mokesčių mokėtojas. Ispanijoje („es“), Nyderlanduose („nl“), Kinijoje („ch“), Prancūzijoje („fr“) ir kitose valstybėse yra reikalavimas, kad juridinis asmuo, kuris registruojasi aukščiausio nacionalinio lygio domene, būtų užregistruotas savo šalyje.

Tam, kad neiškiltų ginčai tarp domenų vardų ir kitų individualizacijos priemonių, kai kada yra nustatomas tam tikras reikalavimas – turėti teises į kitą individualizacijos priemonę, kurios žymėjimas yra kaip domeno vardo. Pavyzdžiui, Ukrainoje domene „.ua“ užregistruoti domeno vardą gali tiksliai atitinkamų prekės ženklų savininkai arba asmenys, turintys teises naudoti prekės ženklus pagal licenzines sutartis.

Ispanijoje, pagal Vystymosi ministerijos 2000 m. priimtą dekretą¹, buvo įvesta ypatinga domenų vardų registracija domene „.es“. Visi domenų vardai, kurie registruojami šiame domene, skirstomi į dvi kategorijas:

✓ *paprastus*;

Paprasti domenų vardai registruojami tiksliai laikantis kai kurių papildomų sąlygų, tokių kaip: registruojamas savininko domeno vardas turi atitikti firmos pavadinimą (taip kaip yra numatyta steigimo dokumentuose) arba tos firmos sutrumpinimą, pagal kurį būtų galima identifikuoti ją, arba prekės ženklą, kuris yra užregistruotas Ispanijoje. Fizinis asmuo gali užregistruoti tokį domeno vardą tik tai tuomet, jei jis turi užregistravęs prekės ženklą Ispanijoje.

✓ *ir specialius*;

Specialiems domenų vardams šie apribojimai netaikomi, bet jie gali būti užregistruoti tik tai nusprendus specialiam valdžios organui – Secretariat of Communications, jeigu pareiškėjas

¹ V. O. Kaliatin. Domenyje imena // Rossijskoe agenstvo po patentam i tovarnym znakam. 2002, 75 psl.

sugebės įrodyti, jog, registruojant domeno vardą jis turi nacionalinį, visuomeninį arba komercinį interesą.

Daugeliu atveju registratoriai reikalauja pareiškėjo, kad jo veikla atitiktų domeną. Kaip jau buvo minėta, galimybė registruoti domeno vardą domene „.edu.lt“ suteikiama tik tai mokslo įstaigoms.

Kai kuriose valstybėse galima sutikti ir ribojimus, kuomet pareiškėjui ribojamas registruojamų domenų vardų skaičius. Pavyzdžiui, domene „.com.au“ (Australijoje) vienam asmeniui leidžiama užregistruoti tik vieną domeno vardą, be to asmuo turi turėti mokesčio registracijos numerį arba komercinės įmonės registracijos pažymėjimą. Panašios taisyklės egzistuoja registruojant domenų vardus ir domene „.fi“ (Suomija), „.co.jp“ (Japonija); kai kuriuose domenuose domenų vardų skaičius, kuomet juos registruoja vienas asmuo galimas kiek didesnis – „.fr“ (Prancūzija; daugiausia – penki domenų vardai vienam mokesčio mokėtojui), „.gr“ (Graikija; daugiausia – dešimt domenų vardų) ir taip toliau.

Svarbu prisiminti, jog apribojimai, kurie panašūs į minėtus, yra tik registratoriaus taisyklių lygio, todėl jos gali būti lengvai nustatomos, pakeičiamos ir atšaukiamos. Todėl reiktų iš anksto pasidomėti taisyklėmis, kurios skirtos vienam ar kitam domenui, be to patikrinti ar jos tiesiog nekeičiamos tuo momentu, kai yra paduodamas pareiškimas.

Paprastai teisę į domeno vardą įgyja asmuo, kuris anksčiau už visus pateikė pareiškimą tam tikram pavadinimui. Kompanijos NewLevel Inc bandymas – domeno „.biz“ administratoriaus skirstymas domenų vardus burtų keliu privedė prie teismo, dėl ko domeno administratorius buvo įpareigotas sustabdyti tokius veiksmus ir sugrąžinti pareiškėjams daugiau negu tris milijonus dolerių.

Tam tikrą specifiką turi pareiškimo ekspertizė.

Visų pirma, egzistuoja tam tikros taisyklės, registruojant vienus ar kitus pavadinimus. Aukščiausio nacionalinio lygio domenuose ribojama gimininių („generic“) domenų vardų registracija, kurie susideda iš vieno žodžio (domenuose „.com.au“, „.fi“ ir kt.). Esminė priežastis ta, kad leidimas registruoti tam tikros kilmės prekės pavadinimą kaip domeno vardą reiškia pareiškėjui monopolijos suteikimą, naudojant šį pavadinimą Internete. Tuo tarpu tokios praktikos negalima laikyti, jog ji yra visuotinai pripažinta. Galima panašių pavadinimų domenų registracija kaip domenų vardų (skirtingai nuo prekės ženklų registracijos, nurodant tam tikrą prekės rūšį).

Egzistuoja pavadinimų kategorija, dėl kurių turėtume būti ypatingai dėmesingi. Tai tarptautiniai neregistruotini pavadinimai (INNs), kurie yra visuomenės nuosavybės sričiai priskiriami bendriniai medžiagų, vartojamų farmaciniams preparatams, pavadinimai. Jie naudojami visų pasaulio farmacininkų vieningam farmaciniams pavadinimams identifikuoti ir

neturi būti registruojami kaip prekės ženklai. Sąrašą tokių pavadinimų nustato Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) glaudžiai bendradarbiaudama su nacionaliniais vaistų nomenklatūros komitetais; jie yra rekomenduojami naudoti visame pasaulyje kaip bendri minėtų medžiagų pavadinimai. INNs sistema siekiama padėti visame pasaulyje atpažinti vaistus, neatsižvelgiant į jų gamybos, recepto išrašymo, įsigijimo ar naudojimo vietą. Kai koks nors pavadinimas oficialiai patvirtinamas kaip INNs, PSO valstybės narės privalo užtikrinti, kad nebūtų įgytos nuosavybės teisės į tuos pavadinimus, pavyzdžiui, kaip prekių ženklų teisės. Vis dėlto, nedraudžiant registruoti tokio pobūdžio pavadinimus kaip domenų vardus, įvyko taip, kad tokia registracija tapo labai populiari (pavyzdžiui, buvo užregistruoti domenų vardai: „ampicillin.com“, „amoxicillin.com“, „comtetracycline.com“, „diclofenac.com“, „diazepam.com“ ir kiti.). Tokia pavadinimų, kurie yra bendrai naudojami, privatizacija sukelia vis didesnę nepasitenkinimą. Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija (PINO) savo 2001 09 03 pranešime, kuris susijęs su domenų vardų sistemos vystymusi¹, rekomendavo uždrausti registruoti domenų vardus aukščiausio lygio domene, sutampančius su tarptautiniais farmaciniais pavadinimais, visomis kalbomis, kuriomis publikuojamas Pasaulinės sveikatos organizacijos sąrašas (anglų, arabų, ispanų, kinų, lotynų, rusų, ir prancūzų kalbomis). O egzistuojančias registracijas rekomenduojama anuliuoti.

Visų antra, pateiktas pareiškimas tikrinamas iš naujo – domeno vardas (tiksliau domeno vardo branduolys) neturi sutapti su jau užregistruotu. Todėl egzistuoja keletas ypatybių.

1) Priimami tiksliai apriboti naujumai, atsižvelgiama tik į domenų vardus, kurie įeina į tą domeną. Vienodo domeno vardo branduolio naudojimas domeno varde, kuris įeina į kitą domeną, reikšmės neturi. Taip, domeno vardas „microsoft.spb.ru“ priklauso ne Microsoft Corp., ir šio domeno vardo registracija domene „spb.ru“ nesutrukdė domenų vardų „microsoft.com“, „microsoft.ru“ egzistavimui. Toks atvejis ne vienintelis.²

2) Patikrinimas apsiriboja tik domenų vardais ir neapima kitų individualizacijos priemonių. Akivaizdu, kad visada atsiranda tikimybė, kad registruojamas domeno vardas pažeis kitų individualizacijos priemonių trečiųjų asmenų teises. Dabartiniu metu domenų vardų registраторiai netikrina, ar domenų varduose naudojami svetimi prekės ženklai ar paslaugos, firmos vardai, kitų asmenų vardai ir taip toliau. Toks patikrinimas žymiai padidintų kainą ir domenų vardų registravimo trukmę (greičiausia ji būtų prilyginama prekės ženklų kainoms ir registracijos

¹ “The recognition of Rights and The Use of Names in the Internet Domain Name System”, Report of the Second WIPO Internet Domain Name Process, dokumentas randasi tinklalapyje PINO adresu: “<http://wipo2.wipo.int>”

² V. O. Kaliatin. Domenyje imena // Rossijskoe agenstvo po patentam i tovarnym znakam. 2002. 78 psl.

trukmei). Paprastai registratoriai savo taisyklėse nurodo, kad jie neatsako tuo atveju, jeigu iškiltų ginčas tarp užregistruoto domeno vardo ir trečiųjų asmenų teisių. Užsienio valstybėse yra žinoma nemažai teisminių bylų, kada buvo bandoma patraukti atsakomybėn domenų vardų registratorių, vis dėlto, kaip taisyklė, tai pasibaigdavo nesėkme. Byloje Lockheed Martin v. Network Solution teismas pripažino, kad prekės ženklo savininkas negali patraukti atsakomybėn domeno registratoriaus už neišvengiamos domeno registracijos, kuri pažeidžia jo prekės ženklą, kadangi domenų vardų registratoriaus vaidmuo primena pašto įstaigą, kuri paštą išdalina skirtingais maršrutais, bet pati adreso nesukuria. Tokiu palyginimu galima suabejoti, kadangi registratorius visgi registruoja domeno vardą, o ne tik nukreipia užklausimus į Internetą. Bet vis dėlto akivaizdu, kad registratorius neturi galimybės patikrinti visus pareiškimus, kuriais galėtų pažeisti trečiųjų asmenų teises.

3) Nustatant naują pareikštą pavadinimą, reikšmės turi tikrai visiškai jo sutapimas su jau egzistuojančiu domeno vardu. Jeigu registruojant domeno vardą egzistuoja nors menkiausias neatitikimas pavadinime jau nuo užregistruoto domeno vardo, pateiktas pavadinimas bus pripažintas nauju. Tai esminis skirtumas lyginant su prekės ženklų režimu. Vertinant pateikto pavadinimo patikrinimo etapo reikšmę, svarbu yra suprasti, kad domenų vardus tikrina tik todėl, kad atsijotų pavadinimus, kurių neįmanoma naudoti kaip domeno vardą Internetė, bet ji nespėndžia klausimo, kokią įtaką trečiųjų asmenų atžvilgiu turi domeno vardas.

Be to, gali būti ir kitų reikalavimų pareikštiems pavadinimams, kurie susiję su techninėmis domenų vardų funkcionavimo ypatybėmis. Domenų vardų naudojimas globalinėje sistemoje reikalauja jų unifikavimo. Didelę reikšmę turi standartai, kurie yra harmonizuoti atitinkamo IP – adresų regioninio registratoriaus.

Verta atkreipti dėmesį ir į tai, jog tarp registratorių yra paplitusi praktika reikalauti iš pareiškėjų sutikimo, dėl priimtos registratorių sprendžiamos ginčų politikos. Tokios sąlygos, kurios įtrauktos į sutartį, gali būti nagrinėjamos dvejopai:

- a) kaip nuoroda į lokalinį aktą, kurio normomis šalys ketina vadovautis toliau ir
- b) kaip trečiojo teismo nustatymas (jeigu kalbama apie konkrečios institucijos pasirinkimą, sprendžiant ginčus).

Pirmu atveju, vis dėlto vertėtų pripažinti, kad surašomas turi būti tik dokumento tekstas, kuomet yra sudaroma sutartis. Bet koks vėlesnis atitinkamo dokumento pakeitimas dėl registratoriaus sprendžiamų ginčų politikos, neturės įtakos pareiškėjui, jeigu tik jis nesutiks tiesiogiai. Kitoks priėjimas reikštų asmens teisnumo ribojimą, kadangi suteiktų jam galimybę

įvykdyti vienokius ar kitokius veiksmus, kurie visiškai priklausytų nuo registratoriaus valios. Bet dauguma registratorių, ypač aukščiausio lygio domenuose, stengiasi įtvirtinti sutartyje savo laisvumą, kad galėtų bet kuriuo momentu keisti taisykles, susijusias su ginčų sprendimu. Taigi, Tipinėje sutartyje su Domain People Inc. nustatyta, jog firma turi teisę bet kuriuo momentu pakeisti sprendžiamų ginčų, susijusių su domenų vardais, politiką (o taip pat daryti pakeitimus pačioje sutartyje), o domeno vardo savininko, kuomet daromi tokie pakeitimai, sutikimą reiškia domeno vardo registracijos tęstinumo faktas. Žinoma, abejotina, kad įmanoma priversti asmenį atsisakyti savo turimų teisių tik dėl to, kad registratorius sumanė pakeisti sprendžiamų ginčų politiką, bet ir „tylėjimas – sutikimo ženklas“ šiuolaikinėmis sąlygomis yra mažai priimtinas. Bet reikia nepamiršti, kad tas kas neįmanoma vienoje valstybėje, kitose valstybėse tapatūs atvejai gali būti įmanomi. Todėl, sudarant sutartį su registratoriais, reikėtų išdėmiai atsižvelgti į sprendžiamų ginčų tvarką, kuri gali būti keičiama registratorių.

Problema atsiranda, kuomet nustatomi trečiojo teismo santykiai. Be abejo, šalys turi teisę nustatyti savo sutartyje galimybę kreiptis į pasirinktą trečiąjį teismą dėl tarpusavyje iškilusių ginčų. Tuo pačiu metu, vargu ar įmanoma, nagrinėti trečiajame teisme, nurodytą vienos iš šalių sutartyje pareigą, esant ginčams su trečiuoju asmeniu. Tuomet, kada yra nustatomas sutartyje trečiasis teismas, kiekvienas kitas teismas privalo nepriimti pareiškimų nagrinėti ginčus ir tai garantuoja, kad šalis negalės išvengti ginčų nagrinėjimo sutartyje numatyta trečiajame teisme.

Pagrindinės pareiškėjo (domeno vardo savininko) pareigos paprastai yra:

- Nustatytos formos paraiškos pristatymas ir reikalaujamos informacijos pateikimas registratoriui;
- Sumokėti nustatytą mokestį;
- Taisyklių, kurias nustato registratorius, laikymasis;
- Registratoriaus informavimas apie duomenų pasikeitimą. Dauguma registratorių nustato sankcijas už melagingus pateiktus duomenis (dažniausiai tai būna domeno vardo registracijos sustabdymas arba jos anuliavimas).

Kaip taisyklė, visi registratoriai leidžia pateikti paraiškas ir elektronine forma. Tokiu būdu paduodant paraišką, iš pareiškėjo nereikalaujama, jog būtų patvirtinta paraiška, pavyzdžiui, elektroniniu parašu. Taigi, registratorius netikrina pateiktų duomenų, įskaitant ir pareiškėjo vardo. Dabartinė registratorių pozicija yra priverstinė. Vis dėlto pateikiama, kad pašalinus elektroninio parašo pagrindines kliūtis, reikalavimas pateikti paraiškas patvirtintas elektroniniu parašu, turi būti privalomas.

Mokestis už domeno vardo registravimą turi būti jau sumokėtas prieš pateikiant paraišką. Tai padeda sumažinti domenų vardų užgrobimą, kadangi registruojant daug domenų vardų gali būti per brangu.

Pagrindinės registratorių pareigos:

- Patikrinti pareiškimą ir jei jis atitinka visus nustatytus reikalavimus užregistruoti domeno vardą;
- Palaikyti domenų bazės funkcionavimą;
- Aprūpinti trečiuosius asmenis informacija apie domeno vardo savininką, jo kontaktinį telefoną, elektroninį paštą ir taip toliau (tai „Whois service“);
- Tvarkyti registruojamų duomenų pakeitimus, kuomet gaunami nurodymai iš domeno vardo turėtojo arba tuos atvejus, kurie numatomi yra sutartyje.

Be šių atvejų, registratorius gali teikti ir kitas paslaugas pareiškėjui (domeno vardo savininkui).

Reikia atsižvelgti į tai, kas bus nurodytas kaip administratorius, kuomet bus registruojamas domeno vardas. Jeigu tiekėjas (aprūpintojas) nurodys save kaip tokį asmenį, tai jis faktiškai ir bus domeno vardo savininkas, kadangi dabartiniu metu dauguma registratorių neteikia skirtumo tarp teisių turėtojo ir administratoriaus. Nevienodi šio klausimo sprendimai, sutartyje gali sukelti ginčus dėl teisės į domeno vardą.

Svarbios sutartyje ir registratoriaus nustatytos sąlygos, kurios reglamentuoja asmeninės informacijos saugojimą. Pareiškėjui būtina žinoti, kokia informacija ir kokiais atvejais yra teikiama tretiesiems asmenims (pavyzdžiui, ar domeno vardo savininko elektroninis paštas ar jo telefono numeris yra atvira informacija).

Svarbu atkreipti dėmesį ir į domeno vardo registravimo pratęsimą. Dauguma domenų administratoriai nenumato specialaus mechanizmo, kuomet domeno vardo savininkas nori pratęsti domeno registravimą. Tokiais atvejais, atsiranda galimybė perimti domeno vardą, kuomet baigiasi domeno vardo registracijos terminas, pateikiant pareiškimą pirmiau negu pateiks ankstesnis domeno vardo turėtojas.

Iš tikro, tai domenų vardų registravimo tvarka skirtinguose domenuose skiriasi.

2. DOMENŲ VARDŲ PANAUDOJIMO PROBLEMOS

2. 1. Domenų vardų bendroji padėtis

Tarp įvairių domenų vardų funkcijų svarbią vietą užima individualizacijos funkcija. Domenų vardų galimybės leidžia jiems tapti gana svarbiomis ir pastebimomis individualizacijos priemonėmis. Tarp kitko, tuo momentu, kai atsirado domenų vardai jau egzistavo susiformavusi individualizacijos priemonių sistema. Nenuostabu, kad atribojimo problema, tradicinių individualizacijos priemonių nuo domenų vardų, tapo gana aktuali. Kadangi nėra tam sukurtų specialių įstatymų, todėl iškilusias problemas teisėjams tenka spręsti klaidų bei bandymų metodais, tai pat dar neparuoštos ir teoretikų aiškos konstrukcijos. Todėl svarbu pabandyti nustatyti nubrėžtas tendencijas ir nurodyti atsirandančių konfliktų sprendimo būdus.

Apskritai, sambūvis identiškų arba panašių individualizacijos priemonių – reiškinyse visiškai aiškus. Jų turėtojų teisės apribotos ir nesuteikia galimybės jiems įvesti monopolizacijos naudojant ženklus. Teisių suteikimas tokiam objektui yra susijęs su objekto būtinumu užtikrinti vykdomas funkcijas, kas, tuo pačiu metu, nustato ir tokių teisių ribas. Būtent šiuo metu tokiu pagrindu ir taikomos taisyklės, atribojant vienu metu egzistuojančias identiškas arba panašias individualizacijos priemones.

Pavyzdžiui, galimas dviejų identiškų prekės ženklų¹ įgyvendinimas, jeigu tikrai jie nepadaro žalos atliekant jų pagrindinę funkciją – individualizacijos. Jeigu šie ženklai užregistruoti įvairioms prekių ir paslaugų klasėms, tai dauguma atvejų atliekant šią funkciją, bus akivaizdus žalos nebuvimas, netgi panašumo arba identiškumo atveju. Tuo pačiu metu, jeigu yra tokios žalos tikimybė ir yra pavojus suklaidinti vartotoją, naują ženklą registruoti bus atsisakyta nepriklausomai nuo to, kokioms prekių ir paslaugų klasėms buvo užregistruotas jau egzistuojantis ir patvirtintas naujas prekės ženklas.

Asmuo, kuris nesažiningai registruoja domenų vardus, gali siekti įvairių tikslų, būtent:

- ✓ Priversti savininką kita individualizacijos priemone išpirkti iš jo domeno vardą;
- ✓ Padidinti svetainės lankytojų skaičių, kas gali turėti reikšmės gaunant užmokestį už reklamą, kuri yra patalpinta svetainėje, taip pat sudaryti patrauklų įvaizdį projekto investicijai ir taip toliau;

¹ Posakis "prekės ženklas" šioje dalyje naudojamas iš esmės kaip prekės ženklai ir aptarnavimo ženklai.

- ✓ Padidinti savo žinomumą, pavyzdžiui, sąskaita to, kad asmenys, pagal klaidą patekę į svetainę, sužino apie parduodamas svetainėje prekes arba atliekamas paslaugas;
- ✓ Padidinti savo prekių arba paslaugų patrauklumą, sukuriant Interneto vartotojams melagingą įvaizdį;
- ✓ Padaryti savininkui žalą kita individualizacijos priemone kritikuojant, diskredituojant, sumažinant individualizacijos priemonių atskyrimo galimybes.

Įmanomas ir toks dalykas, jog toks asmuo sieks kelių tikslų vienu metu.

Lengva pastebėti, kad nesąžiningas domenų vardų savininkas turi eilę naujų galimybių pakenkti kitų priemonių individualizacijos turėtojo interesams palyginus su „tradicinėmis“ prekių ženklų, domenų vardų panaudojimo formomis.

Nesąžiningą domenų vardų registraciją galima pavadinti „domenų vardų užgrobimu“ („cybersquatting“), („hijacking“). Priemonės, naudojamos užgrobėjams, neturi būti leidžiamos sąžiningų domenų vardų turėtojų atžvilgiu, net jeigu jie nenaudoja užregistruotus domenų vardus, vykdo masinę domenų vardų registraciją ir taip toliau.

Bet ir sąžiningo domenų vardų turėtojo atveju, kai domeno vardas yra panašus, jog galima sumaišyti jį su kitomis individualizacijos priemonėmis, tokio domeno vardo egzistavimas gali smarkiai paliesti kitų individualizacijos priemonių savininkų interesus.

Galima išskirti kelias principines domenų vardų su kitomis individualizacijos priemonėmis konfliktines formas. Turima viena nurodyta konfliktinė forma dar nereiškia, kad domeno vardo savininkas užregistravo domeno vardą nesąžiningai. Kiekvienas nesąžiningas domeno vardo savininko elgesys turi būti svarstomas atskirai.

1) Savininko negalėjimas individualizacines priemones naudoti analogiškam domeno vardui.

Asmuo pastebi, jog domeno vardas, analogiškai priklausančiai jam individualizacijos priemonei, jau užimtas.

Ši situacija gali atsirasti apgalvotai, taip ir atsitiktinai pasirenkant domeno vardo pavadinimą, kuris sutampa su svetima individualizacijos priemone. Juk visiškai suprantama, kad pareiškėjas neprivalo patikrinti, ar egzistuoja kita individualizacijos priemonė, analogiška išrinktai reikšmei. Kadangi domenų vardų sistemoje negali egzistuoti vienodi domenai, tai pasirinkant atitinkamą domeno vardą, dažnai tai paliečia ir kitų asmenų interesus, atimant iš jų

galimybę panaudoti konkretų pavadinimą (savo pavardę, prekės ženklą, firmos pavadinimą) kaip domeno vardą.

Tuo pačiu metu neatmetama, kad toks pasirinkimas vykdomas ir tyčia, pavyzdžiui, jeigu asmuo, registruojantis panašų domeno vardą, tikisi, kad atitinkamos individualizacijos priemonės savininkas susidomės įsigyti domeno vardą. Asmuo domeno vardo gali ir nenaudoti, kadangi egzistuojančios domenų vardų registravimo taisyklės nenumato, jog užregistruotą domeno vardą privaloma naudoti, skirtingai nuo taisyklių, kurios yra skirtos prekės ženklams.

2) Klaidinga adresacija

Svetainės lankytojai, tikėdamiesi, kad svetainė, turinti atitinkamą domeno vardą, yra susijusi su konkrečiu gamintoju, preke ir taip toliau, patenka visiškai į kitą svetainę.

Ir šiuo atveju ginčas gali įvykti tiek neesant domeno vardo savininko kaltės, tiek ir dėl jo nesąžiningos veiklos. Visko gali būti, kad domeno vardo savininkas net nenumatė tokio domeno vardo sutapimo su svetima individualizacijos priemone, bei, kad jis pasirinkdamas tokią individualizacijos priemonę, klaidins atitinkamus Interneto vartotojus. Taigi vargu ar jam reikėtų dėl to priekaištauti.

Be to yra žinoma atvejų, kada domenų vardai, tapatūs arba klaidinamai panašūs į kitas individualizacijos priemones, buvo registruojami, siekiant individualizacijos priemonių savininko atitinkamos kritikos ar diskreditacijos. Štai vienas iš jų: adresu <http://www.gatt.org> nėra organizacijos General Agreement on Trade and Traffs svetainė, kuri yra Pasaulinės Prekybos organizacijos pirmtakė (World Trade Organisation) ir net ne pati Pasaulinė Prekybos organizacija, o praktiškai tiksli kopija Pasaulinės Prekybos organizacijos svetainės, kurioje yra tekstai nukreipti prieš šios organizacijos veiklą ir iš esmės globalizaciją.

Tiesą pasakius, diskreditacija yra ir domenų vardų „misrosoft.com“ ir „mnsbc.com“.¹ Interneto vartotojai vietoj Mikrosoft svetainės atsidurdavo pornografinėje svetainėje. Šis dalykas yra įdomus tuo, kad pažeidėjas registruojant panaudojo nežymiai besiskiriantį pavadinimą nuo jau egzistuojančio Mikrosoft firmos domeno vardo. Asmuo specialiai padarė spaudos klaidą, kad Interneto vartotojai įvesdami domeno vardą patektų į šią svetainę.

Registruojant panašų domeno vardą, tikslas gali būti ne tik kritika ir diskreditacija, bet ir svetainių imitavimas, kuria pritraukiama daugelis Interneto vartotojų. Pavyzdžiui galima domenų vardus pateikti registruoti „altaivista.com“ ir „astavista.com“ (tikėdami, jog yra tikimybė padaryti klaidą domenų varduose „altavista.com“ „calvinkline.com“ ir taip toliau.

¹ Teisingi Mikrosoft adresai yra "microsoft.com" ir "msnbc.com"

3) *Melaginga informacija*

Domeno vardas gali suteikti papildomą informaciją apie patį savininką, jo teikiamas paslaugas ar jo parduodamas prekes ir taip toliau. Bet neatmetama situacija, kad tokia papildoma informacija gali neatitikti realybės ir tuo pačiu gali suklaidinti svetainės vartotojus.

Kaip toliau matysime, daugumos šalių teisminė praktika yra kitos individualizacijos priemonių savininko pusėje, kuomet yra nustatomi domeno vardo savininko nesąžiningi veiksmai.

Kiekvienas domeno vardas yra registruojamas. Tačiau pačios registracijos egzistavimas dar nėra įrodymas, jog negali iškilti tarp domenų vardų ir kitų individualizacijos priemonių konfliktų. Net tada, kai registratorius atlieka, taikant vieną ar kitą sistemą, išankstinį pateiktų pavadinimų patikrinimą, jis neketina ekspertizės metu apimti visas kitas individualizacijos priemones, be to jis ir neturi tokių galimybių. Registratoriui pakankamai sunku prižiūrėti išimtinių teisių objektus netgi vienoje valstybėje, tada kaip domenų vardų atžvilgiu registruoti objektus ir kitose valstybėse, juk domenų vardai naudojami, neribojant valstybės sienomis.

Kaip taisyklė, registratorius apsiriboja patikrinti tikrai gerai žinomų esamoje valstybėje prekės ženklų, firminių pavadinimų, asmenų vardų ir taip toliau, sutapimus arba kai domeno vardo teisių savininkas paprašo patikrinti sutampančius registruojamus domeno vardus su jo turimu vardu.

Tokiu atveju, domenų vardų registratorius niekada negarantuoja juridinės domenų vardų „švaros“. Dažniausiai registratoriai savo taisyklėse nurodo, jog jie neprisiima atsakomybės tuo atveju, jeigu atsirastų konfliktų tarp užregistruoto domeno vardo ir kitų individualizacijos priemonių, ir pabrėžia laikosi registracijos principo „pirmo pareiškėjo“ („first come, first served“). Po kai kurių svyravimų, šią poziciją pradėjo pripažinti ir teismai. Taip, daugumoje ginčų, susijusių su aukščiausiojo lygio domenų vardais, nurodydavo, kad domenų vardų registratorius neprivalo atlikti patikrinimo, siekiant surasti objektus, turinčius trečiųjų asmenų išimtinės teises, ir galbūt konfliktuojančius su pateiktais ženklais. Teismai taip pat patvirtino, jog registratorius neturi prisiimti atsakomybės už prekės ženklo turėtojo teisių pažeidimą, registruojant domenų vardus.

Daugelis registratorių sukuria specialią procedūrą, leidžiančią supaprastinti atsiradusių ginčų sprendimą. Didindami parengtų įvairių registratorių ginčų sprendimo taisyklių reikšmę, visų pirma, išvystyta įstatymų leidyba ir doktrinos, susijusios su domenų vardais. Žodinių ir skaitmeninių žymenų Interneto korporacija, kuri yra atsakinga už bendrinius aukščiausiojo lygio domenų (gTLD) administravimą, buvo priversta ieškoti ginčų problemos sprendimo būdų.

Reikalingas buvo tarptautiniu mastu vienodų ir visiems privalomų procedūrų spręsti ginčams, kurie dažnai išeina už valstybių ribų, įvedimas.

Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija (toliau – PINO), po intensyvių konsultacijų su viso pasaulio Interneto bendrijos nariais, parengė ir paskelbė ataskaitą apie „Pirmąjį PINO Interneto domenų vardų procesą“ (Report of the First WIPO Internet Domain Name Process) su konkrečiomis rekomendacijomis dėl problemų, susijusių su domenų vardais, sprendimo. Remiantis šios ataskaitos rekomendacijomis, ICANN priėmė „Vieningą ginčų dėl domenų vardų sprendimo metodiką“ (Uniform Domain Name Dispute resolution Policy). 1999 metais rugpjūčio mėnesį buvo patvirtinta vieninga ginčų reguliavimo politika – UDRP, kuri taikoma gimininiams (cc TLD) – , o taip pat ir nacionaliniams aukščiausio lygio domenų vardams (cc TLD), kurių administratoriai sutiko prisijungti prie šios politikos. Ši metodika (toliau – UDRP) įsigaliojo 1999 m. gruodžio 1 d. ir ją privalo taikyti visos ICANN akredituotos Interneto domenų vardų registravimo tarnybos.

ICANN parengtas UDRP dokumentas užima labai svarbią vietą. Šiomis taisyklėmis remiasi dauguma registratorių iš visų valstybių, kai kada ir teismai. Jie gali būti traktuojami kaip dokumentai, atspindintys pagrindines tendencijas, nagrinėjant panašius ginčus pasaulyje.

UDRP metodika leidžia ieškovui, kurio pažeistos teisės ar teisėti interesai, pateikti skundą ginčų sprendimo paslaugos teikėjui, nurodant:

- ✓ ginčijamo domeno vardą;
- ✓ atsakovą arba domeno vardo savininką;
- ✓ registruojančią tarnybą, kurioje buvo įregistruotas domeno vardas;
- ✓ ieškinio pagrindimą.

Pagrindimo esmę dažniausiai sudaro argumentai, kurie įrodo domeno vardo tapatumą arba panašumą į prekių ženklą, į kurį ieškovas turi teisę arba jos neturi, arba neturi teisėtų interesų į domeno vardą, kuris yra ieškinio dalykas, arba kodėl domeno vardas turėtų būti laikomas nesąžiningai įregistruotu ir naudojamu.

Ieškinys gali būti pateiktas peržiūrėti bet kuriai iš veikiančių atitinkančių paslaugas institucijų, kurios yra įgaliotos spręsti ginčus, susijusius su domenų vardais. Ieškinio svarstymas užima apie 60 dienų.

Ieškinio padavimo tvarka išdėstyta adresu <http://www.arbiter.wipo.int>. Ieškovas turi: identifikuoti puses ir esamus ginčo objektus domeno vardus ir prekės ženklus, išdėstyti įstatyminius pagrindus, įrodymus ir kompensacijos reikalavimas (perdavimas ar domeno vardo naudojimo uždraudimas); nurodyti norimą arbitražo sudėtį; pateikti Pasaulinei intelektualinei nuosavybės organizacijai atitinkamus ieškininius dokumentus elektronine forma, pridėdant dar keturias popierines kopijas, kurios siunčiamos registratoriui ir atsakovui; sumokėti Pasaulinei intelektualinei nuosavybės organizacijai piniginį mokestį, priklausomai nuo svarstomų domenų vardų skaičiaus ir arbitražo narių sudėties. Ginčai Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos Arbitražo ir tarpininkavimo centre išsprendžiami daug greičiau negu bendrosios kompetencijos teismuose. Ginčai šiame PINO Arbitražo ir tarpininkavimo centre išnagrinėjami paprastai per 50 dienų nuo procedūros pradžios. Centro paslaugos kainuoja daug mažiau negu bylinėjantis bendros kompetencijos teismuose. Skundo nagrinėjamas, kurį atlieka vienas arbitras dėl 1 – 5 domenų vardų, kainuoja 1500 JAV dolerių. Jeigu dalyvauja trys arbitrai – 3000 JAV dolerių.

Atsižvelgiant į ginčo aplinkybes PINO paskiria „neutralų“ ekspertą arba arbitrą iš beveik 200 arbitrų iš 37 šalių sąrašo, kuris išnagrinėja ginčą ir priima sprendimą. Arbitrai pasižymi bešališkumu, argumentuotu sprendimų priėmimu ir yra patyrę ekspertai intelektinės nuosavybės srityje, elektroninėje komercijoje ir Interneto srityje. Kiekvieno arbitro profesinė sritis skelbiama Arbitražo ir tarpininkavimo Centro Interneto svetainėje. Taip pat arbitrai prieš pradėdami nagrinėti ginčą privalo patvirtinti potencialaus interesų konflikto nebuvimą ir raštiškame pareiškime nurodyti visus faktus, kurie turi būti išnagrinėti iki jo paskyrimo. Jeigu viena iš ginčo šalių pateikia prieštaravimą dėl arbitro, PINO išnagrinėja siūlymą dėl jo pakeitimo.

Svarstymo procedūra susideda: skundo patikrinimas, atsakovo pranešimas, jo reakcijos laukimas, administracinio arbitražo paskyrimas, sprendimo priėmimas, priimto sprendimo perdavimas šalims ir jo įgyvendinimas.

Svarstant klausimus galima patarti prekės ženklų ir domenų vardų turėtojams laiku patvirtinti savo prekės ženklus ir juos registruoti kaip domenų vardus (pageidautina – aukščiausio lygio gimininius), įgyvendinti domenų vardų registracijos kontrolę prieš trečiuosius asmenis dėl laiku išaiškinamų kiberskvorerių, o juos išaiškinus – pateikti ieškinius pagal anksčiau išvardintas procedūras.

Nežiūrint į tai, kad pats UDRP dokumentas pateikia tikrai konfliktus tarp domenų vardų ir prekės ženklų, jis taikomas ir atvejais, kai yra pateikiamos teisių turėtojo pretenzijos, susijusios su kitomis individualizacijos priemonėmis. Toks vertinimas susijęs su naudojimu anglo – saksų prekės ženklų doktrina, kuri pripažįsta įgyvendinimą ir „teises į prekės ženklus pagal bendrąją teisę“, kuriomis gali būti pripažintos, pavyzdžiui, teisės į žmogaus vardą. Tokių

taisyklių taikymas pasirodo yra platesnis, kaip atrodytų iš pirmo žvilgsnio, o tai ir leidžia jas nagrinėti bendrai. Tuo pačiu metu būtina atsižvelgti ir į ribojimą, taikant šias taisykles – visų pirma jos yra nukreiptos naudoti atitinkamoms individualizacijos priemonėms verslo sferoje. Tai susiję irgi su anglo – saksų doktrina – žinomoje teisminėje byloje Reddaway v. Banham, kuri buvo nagrinėjama 1896 metais, lordas Halsbury nustatė direktyvinį principą pagal bendrąją teisę dėl atsakomybės naudojant prekės ženklus: „niekas neturi teisės pasakyti apie savo prekes, jog yra prekės kito asmens“.¹

Pagal ketvirtą UDRP dokumento straipsnį ieškovas turi įrodyti vienu metu turimas sekančias aplinkybes:

- 1) *Domeno vardas yra tapatus arba klaidinamai panašus į prekių ir paslaugų ženklą, į kurį ieškovas turi teises;*
- 2) *Jį įregistravęs asmuo (domeno vardo savininkas) neturi jokių teisių arba teisėtų interesų domeno vardo atžvilgiu;*
- 3) *Domeno vardas buvo įregistruotas ir yra naudojamas nesąžiningai.*

Nesąžiningi ketinimai apibūdinami kaip pavadinimo registracija turint tikslą jį parduoti ieškovui arba jo konkurentui, draudimas jo turėtoji naudoti savo ženklą domeno varde, konkurento verslo sužlugdymas arba vartotojų patraukimas komerciniais tikslais į savo svetainę, panaudojant svetimą prekės ženklą.

Vienos iš šių aplinkybių nebuvimas yra pakankamas pagrindas, kad ieškovo prašymas dėl ginčijamo domeno vardo būtų atmestas.

Teisinio intereso buvimas gali būti nustatytas, pavyzdžiui, tokiais atvejais:

- *Iki pranešimo gavimo dėl esamo ginčo, susijusio su domeno vardu, domeno vardo turėtojas pradėjo jį naudoti arba parodė savo veiksmais, jog ketina naudoti domeno vardą (arba ženklą, atitinkantį domeno vardui), sąžiningai siūlant prekes ir paslaugas;*
- *Domeno vardo savininkas tapo žymus būtent dėka esamo domeno vardo (jeigu pas jį ir nėra prekės ženklų);*

¹ V. O. Kaliatin. Domenyje imena // Rossijskoe agenstvo po patentam i tovarnym znakam. 2002. (psl.)

- *Domeno vardo turėtojas įgyvendina teisinę nekomercinę arba kitokį domenų vardo sąžiningą naudojimą, neturėdamas tikslo gauti komercinę naudą suklaidinant vartotojus arba padarant žalą tam prekės ženklui.*

Tokių sąlygų, susijusių su domenų vardo teisiniu panaudojimu, atsiradimas sąrašė labai svarbus. Jis pripažįsta neišvengiamą konfliktų atsiradimą, kuomet savininko individualizacijos priemonės sutampa su domenų vardu. Gali egzistuoti daug bendrapavardžių, keli miestai su vienodais pavadinimais, visa eilė analogiškų prekės ženklų arba atitinkamos prekių ir paslaugų grupės, užregistruotos skirtingose valstybėse, bet domenų vardas atiteks tikrai vienam pareiškėjui. UDRP rengėjai mano, kad tokiais atvejais principo „domenų vardo suteikimas pirmutiniam pareiškėjui“ panaudojimas yra vienintelis teisingas variantas. 2001 metais buvo nagrinėjamas ginčas, susijęs su domenų vardais „wppinternational.com“ ir „wppmultimedia.com“. Šie domenų vardai buvo užregistruoti prancūziškų prekės ženklų savininko „W.P.P.“ ir „WPP“. Ieškinys buvo pateiktas anglų firmos WPP Group Plc, „WPP“ prekės ženklo savininko, užregistruoto Didžiojoje Britanijoje. EResolution Administrative Panel (tai vienas iš institucijų, nagrinėjančių ginčus, susijusius su aukščiausio lygio domenų vardais) nusprendė, kad abi šalys turi teisinį interesą naudoti domenų vardą ir todėl prioritetas turi būti teikiamas pirmajam pareiškėjui.

Nagrinėjamos sąlygos teismui suteikia pakankamai plačias galimybes nagrinėti. Esamas teisinis interesas, paprastai visose valstybėse yra pakankama sąlyga, kad būtų pripažintos domenų vardo, kuris sutampa su svetimomis individualizacijos priemonėmis, savininko teisės, naudoti jį, be to skirtingas įvairių valstybių teismų traktavimas kai kada priveda prie priešingų išvadų. 2000 metais Nyderlanduose nagrinėjamoje byloje, teismas padarė išvadą, kad atsakovas buvo ieškovo distributorius, jis turėjo teisinį interesą registruojant domenų vardą, sutampantį su savo partnerio prekės ženklu. Kadangi atsakovas aiškiai nurodė savo svetainėje, kad ta svetainė nėra prekės ženklo savininko, o tikrai jo distributoriaus, tai ir nebuvo rizikos suklaidinti vartotojus. Remiantis tokiomis išvadomis, teismas atmetė ieškovo ieškinį.

Trečioji sąlyga atsirado ne atsitiktinai. Iš pradžių ginčų sprendimo taisyklės, susijusios su aukščiausio lygio domenų vardais, buvo rengiamos kaip kovos priemonės su nesąžiningais veiksmais – „vardų užgrobimu“, o ne kaip instrumentas atriboti ar užtvirtinti teises, naudojant prekės ženklus (arba kitas individualizacijos priemones) Internetu. Kitais atvejais turi veikti principas – teisės įsigyja pirmasis pareiškėjas, ir ribojamos jos gali būti tikrai nustačius pareiškėjo nesąžiningumą.

Šią sąlyga taikyti yra gana nepaprasta. Ne tik nesąžiningumą būtina nustatyti, bet ir įrodyti jo esamos registracijos buvimą, naudojimą (tai ne kartą buvo pabrėžiama ir Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos Arbitražinio ir tarpininkavimo centro sprendimuose).

Bendrosios ginčų sprendimo politikos gairėse išvardintos kelios tokio nesąžiningo veikimo aplinkybės:

- Aplinkybės, rodančios tai, kad domeno vardas buvo įregistruotas arba įgytas, siekiant parduoti, jį nuomoti arba kitoks ieškovui suteikimas, valdančiam atitinkamą prekės ženklą už realų mokestį, kuris viršija dokumentais patvirtintas išlaidas, susijusias su domenų vardais. Sąvoka "mokestis" aiškinamas gana plačiai. Kaip pažymi D. Osborne, domenų vardų registracija pripažįstama nesąžininga, pavyzdžiui, sekančiuose atvejuose: esant tokiems domeno vardo savininko reikalavimams: perduoti jam 10 000 ieškovo akcijų (byloje „tonerjet.com“); sudaryti su juo kontraktą ieškovo svetainei parengti (byla „gearmagazine.com“); ieškovas turi suteikti atsakovo dukteriai nemokamą mokslą – University of Wyoming (byla „uwymoming.com“); suteikti teisę naudoti ieškovo nuotrauką, kuris yra žvaigždė, reklamoje – (byla „choyongpil.com“)¹. Atsižvelgiant į tai sutinkami ne tik tiesioginiai reikalavimai, bet ir ketinimai: Byloje dėl domeno vardo „petetong.com“ atsakovas siūlė užleisti domeno vardą už palyginus mažą sumą, bet tuo pačiu pabrėžė, kad jo pagrindinis tikslas buvo pastūmėti ieškovą, kad šis jam pavestų sukurti svetainę, kas ir tapo jo nesąžiningumo priežastimi.² Tuo tarpu reikalavimai kompensuoti išlaidas, susijusias su domeno vardo registracija, pripažįstamos galimos ir visiškai teisingos.³

- Domeno vardo registracija, siekiant uždrausti panaudoti prekės ženklą jo savininkui kaip domeno vardą su sąlyga, jog atsakovas jau anksčiau taip elgėsi. Šis punktas UDPR skirtas palengvinti ieškovo padėtį tais atvejais, kai atsakovas registruoja domeno vardą, bet jo nenaudoja, laukdamas, kad anksčiau ar vėliau kitos individualizacijos priemonės savininkas pats kreipsis į jį, prašydamas parduoti domeno vardą. Kaip taisyklė, tokioje situacijoje įrodyti domeno vardo turėtojo nesąžiningumą pakankamai sunku ir šis punktas leidžia apsiriboti tikrai įrodinėjimu, jog domeno vardo savininkas ketino užkirsti kelią registruoti šį domeno vardą kitam individualizacijos priemonių savininkui. Paprastai toks ketinimas yra lengvai nustatomas tuose atvejuose, kuomet atsakovas užregistruoja visą eilę domenų vardų,

¹ V. O. Kaliatin. Domenyje imena // Rossijskoe agenstvo po patentam i tovarnym znakam. 2002. 114 psl

² Peter Tong v. Chris Irving, WIPO Case No. D2001 - 0244 April 17, 2001

³ Žiūrėti, pavyzdžiui, Bylos sprendime Villeroy & Bosh Ag v. David Gordon, Wipo Case No. D2001–0690 (July 23, 2001). (114psl Domenyje imena)

sutampančių su svetimomis individualizacijos priemonėmis: jeigu jis jau anksčiau siūlė kam nors nusipirkti teises į domenų vardus ir taip toliau. Bet jeigu domeno vardo turėtojas apsiribojo tikta viena registracija ir elgiasi pakankamai atsargiai, o individualizacijos priemonės nepriskirtinos prie gerai žinomų, tai jis turi galimybę paneigti tokius kaltinimus;

- Domeno vardo registracija, siekiant apsunkinti konkurento veiklą versle;
- Domeno vardo panaudojimas komerciniais tikslais, kuris pritraukia susidomėjimą atsakovo svetaine arba kitu jos objektu, patalpintu svetainėje (on – line location), panaudojant ieškovo prekės ženklą, sukuriant melagingą išpūdį, susijusį su atsakovo svetaine arba kitu jos objektu Internetė.

Šių aplinkybių sąrašas parodo, kad ICANN pakankamai atsargiai pripažįsta, jog domeno vardo savininkas veikė nesąžiningai. Šis sąrašas nėra baigtinis, ir sprendžiant konkrečią bylą domeno vardo savininko veiksmai gali būti pripažinti nesąžiningais ir kitomis sąlygomis. Pavyzdžiui, nagrinėjant bylą Mary – Lynn and American Vintage Wine Biscuits, Inc. v. Shane Brown¹ kaip viena iš aplinkybių, nurodanti nesąžiningus atsakovo veiksmus, buvo pripažinta ta, jog atsakovas nesugebėjo atitinkamą domeno vardą panaudoti ilgą laiką. Pažymėtina, kad įvairiais atvejais aplinkybėmis, parodančiomis domeno vardo savininko nesąžiningumą, pripažįstamos kuomet: domeno vardas suteikiamas naudoti kitos individualizacijos priemonių savininko konkurentui („donalson.com“); nustatoma domenų vardų sąsaja su pornografinėmis svetainėmis („talkabout. Com“); registruojant domeno vardą įvedant spaudos klaidą („altaivista.com“, „astavista. com“ vietoj „alta – vista.com“); slepiama informacija apie save („telstra.org“); į domeno vardo sudėtį įtraukiamas ir prekės ženklas, kuris priklausė buvusiam darbdaviui („philipsindia.com“); domeno vardą registruoja asmuo, kuris platino, be susitarimo arba pažeisdamas licencinę sutartį, kitų individualizacijos priemonių produkciją („mariahboats.net“) ir taip toliau.

UDRP buvo suteikta funkcija nustatyti, kas spręs aukščiausio lygio domenų vardų ginčus. Pirmoji teisės spręsti ginčus gavo Pasaulinė Intelektinės nuosavybės organizacija 1999 metais gruodžio 1 dieną, kurioje buvo sukurtas specialus Arbitration and Mediation Center. Vėliau prie šios institucijos prisijungė ir kitos organizacijos, kurios buvo įgaliotos spręsti ginčus, susijusius su aukščiausio lygio domenų vardais: The National Arbitration Forum (1999 12 23), Resolution (2000 – 01 – 01), CPR Institute for Dispute Resolution (2000 – 05 – 22), na ir

¹ Nuorodos į Wipo Arbitration and Mediation Center sprendimus pateiktos pagal dokumentų tekstus, kurie randasi svetainėje <http://www.arbiter.wipo.int>

šiandien PINO Arbitration and Mediation Center išlieka autoritetingiausia iš jų (šios institucijos sprendžiamų bylų skaičius gana didelis ir dabar, pavyzdžiui 2003 metais buvo 1100 bylų¹). Institucijų, įgaliotų spręsti aukščiausio lygio domenų vardų ginčus, sąrašas gali būti ir praplėstas; aktualus tokių institucijų sąrašas yra pateiktas ICANN svetainėje adresu: [http://www.icann.org/udrp/approved – providers. Htm](http://www.icann.org/udrp/approved-providers.htm).

Praktikoje sprendžiamų ginčų, susijusių su domenų vardais, analizė parodo, kad savininkas, turintis žymias individualizacijos priemones, turi ginčiuose didesnę pranašumą. Tai įstatymų leidėjai ir teisėjai aiškina tuo, kad nuo paralelinių identiškų arba labai panašių individualizacijos priemonių egzistavimo, nukenčia žymios individualizacijos priemonės. Jeigu konfliktuojančios individualizacijos priemonės mažai žinomos, tai vartotojų sąmonėje greičiausiai neatsiranda tarpusavio ryšio tarp jų ir į jų tarpusavio įtaką tokiais atvejais galima ir nekreipti dėmesio. Nenuostabu, kad įstatymų leidėjas dažnai numato draudimus, atsirandant įvairiems individualizacijos priemonių konfliktams (pavyzdžiui, uždraudžiant registruoti identišką arba panašų, kurį galima sumaišyti su kitomis individualizacijos priemonėmis domeno varda), būtent, kurie yra žinomi, populiarūs ir taip toliau.

„Žinomų“ individualizacijos priemonių savininkas turės daug didesnės apsaugos priemones, negu „paprastų“ individualizacijos priemonių savininkas.

Vertinant nesažiningus domeno vardo savininko veiksmus atsižvelgiama ir į individualizacijos priemonių „žinomumą“. Akivaizdu, jog registruojant domeno vardą, kuris sutampa su prekės ženklu, kuris yra gerai žinomas visame pasaulyje, negalėjo domeno vardo savininkas nesuvokti, kad jis klaidina vartotoją, taip pat jis greičiausiai iš to ketino gauti naudos, net jei jis kurį laiką faktiškai ir to domeno vardo nenaudojo. Taip komerciniu prekės ženklo panaudojimu buvo pripažinta atsakovo 130 domenų vardų registracija, kurių sudėtyje buvo vienokia ar kitokia forma panaudotas žodis „porsche“². Palyginimui pažiūrėkime kitą bylą: teismas, nagrinėjantis ginčą, susijusį su domeno vardo „clue.com“ registracija, pažeidžiant prekės ženklą „Clue“ (susijęs su stalo žaidimais), pripažino, kad viena domeno vardo registracija negali automatiškai būti prekės ženklo pažeidimu ir nepakanka įrodymų, kad šis ženklas yra visiems žinomas. Toks sprendimas yra ne išimtis, o taisyklė: jeigu individualizacijos priemonės nėra plačiai žinomos, o domeno vardo savininkas neatliko jokių veiksmų, kurie aiškiai bylotų jo nesažiningumą, tai individualizacijos priemonių savininko ieškinys greičiausiai bus atmestas.

Bet negalime nepripažinti, kad svarbus kriterijus tas, kad padidinta žinomų individualizacijos priemonių apsauga, remiasi teisėjų sąžiningais jausmais, o ne konkrečiomis teisinėmis normomis. Teisminiai ginčai, nagrinėjami tam tikrose sferose, taptų labiau nuspėjami,

¹ Duomenys paimti iš svetainės WIPO - "<http://www.arbiter.wipo.int>"

² V. O. Kaliatin. Domenų įmena // Rossijskoe agenstvo po patentam i tovarnym znakam. 2002. 117 psl.

jeigu būtų įvesta atitinkamos normos įstatymų leidyboje, kas domina ir „žinomų“ individualizacijos priemonių savininkus, taip ir pačius sąžiningus domenų vardų savininkus.

Tokiu būdu, individualizacijos priemonių „žinomumo“ išaiškinimas, konkuruojantis su domenų vardais, užimtų svarbią vietą teismų ginčiuose.

Jeigu konkuruojanti individualizacijos priemonė nepriskiriama prie „visiems žinomų“, tai tikėtina, kad sėkminga bylos baigtis jo savininkui priklausys nuo rizikos lygio, kuri atsiranda susimaišius dviems pavadinimams. Taip vienoje byloje, kurią nagrinėjo Milano Tribunolas¹, teismas nurodė, kad paprasto atitikimo tarp domeno vardo ir prekės ženklo neužtenka, kad galėtų uždrausti naudoti domeno vardą; prekės ženklo savininkas turi įrodyti, kad įmanoma suklysti tarp veiklos, kuri įgyvendinama naudojant domeno vardą ir veiklos, naudojant jo prekės ženklą. Šiuo atveju, domeno vardo naudojimą teismas nusprendė uždrausti tik atsižvelgiant į veiklos formas, kurios įgyvendinamos abiejų pusių.

Be to svarbu nurodyti ir pavojų: atsižvelgiant į individualizacijos priemonių „žinomumą“ neišvengiamai bus remiamasi subjektine asmenų nuomone, kurie nagrinėja ginčą. Suprantama, kad asmenys, gyvenantys tam tikroje valstybėje, visų pirma bus susipažinę su objektais, kilusiais iš jų valstybės. Dėl to nagrinėjant ginčus, susijusius su aukščiausio lygio domenų vardais, didesnę pranašumą turės individualizacijos priemonės savininkai, kurie kilę iš Jungtinių Amerikos Valstijų. Atsižvelgiant Pasaulinės Intelektinės Nuosavybės organizacijos siūlomą domenų vardų registracijos draudimą, kurie sutampa su „žinomais“ arba „gerai žinomais“ prekės ženklais, visiems asmenims, išskyrus pačius prekės ženklų savininkus², šio prieigos naudojimas sudaro Jungtinių Amerikos Valstijų kompanijoms palankias sąlygas atsirasti monopolijai.

Nurodytas pavojus esamo kriterijaus taikymą daro abejotiną ir esant vienodoms savininkų individualizacijos priemonėms (pavyzdžiui, prekės ženklų, registruotų skirtingose valstybėse) domenų vardų atžvilgiu. Tokiu būdu, logiškai pagrįsta, jog pirmenybės suteikimas „žinomų“ individualizacijos priemonių savininkui sukelia naujas konfliktų užuomazgas.

Sprendžiant ginčus atsižvelgiama ne tik į domenų vardų tiesioginius sutapimus su kitomis individualizacijos priemonėmis, bet ir į turimus esminius panašumus. Svarbu įvertinti, kuo skiriasi domenų vardai nuo atitinkamų individualizacijos priemonių (tyčia iškraipant esamą pavadinimą, priduriant kitų žodžių ir taip toliau.). Taip John Zuccarini užregistravo domenų vardus „nicolekidmannude.com“, „nicholekidman.com“ Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos Arbitražo ir tarpininkavimo centras nagrinėdamas šią bylą, pagrįstai pripažino, kad šie domenų vardai yra tokie panašūs su žinomos aktorės Nicole Kidman, jo galima supainioti,

¹ V. O. Kaliatin. Domenyje imena // Rossijskoe agentstvo po patentam i tovarnym znakam. 2002. 118 psl.

² Final Report of the WIPO Internet Domain Process, 1999, 30 Apr., žiūrėti adresu: "<http://www2.wipo.int>"

nežiūrint į tai, kad priekyje yra pridurta dar žodis „nude“ pirmame domeno varde, o antrame atvejuje yra iškraipymas.¹

Žinomas ir toks domenų vardų ir kitų individualizacijos priemonių panašumo būdas. Atitinkamas žodis dalinamas į dalis, tos visos dalys sudaro domeno vardą, ir tik visas, sudarytas iš dalių domeno vardas sudaro reikalaujamą žodį. Pavyzdžiui, jeigu koks nors nesąžiningas asmuo norės panaudoti kokį nors svetimą prekės ženklą (pavyzdžiui, „Dovilė.com“), jis gali bandyti užregistruoti domeno vardą „Do. vi. Lė. Com“. Žiūrint iš formalios pusės domeno vardas nesutampa su pirminiu prekės ženklu, bet žinoma domeno vardo savininko ketinimai yra akivaizdūs – kad pavadinimas sutaptų su prekės ženklu. Suprantama, kad tokiais atvejais teismas turi ignoruoti domeno vardo suskaldymą į dalis, suprantant jį kaip pilną domeno vardą.

Vienas atitinkamo pavadinimo įterpimas, sutampantis su kitomis individualizacijos priemonėmis, domeno vardo sudėtyje gali būti pripažintas nepakankamu, nustatant klaidinimo lygį, jeigu akivaizdu, kad svetainė sukurta tam tikro asmens kritikai arba asmens skundų rinkimui. Šis poveikis pasiekiamas, būtent, į domeno vardo sudėtį įtraukiant žodžius, reiškiančius kritiką ar nepritarimą, atitinkamoje kalboje, tokius kaip anglų kalboje vartotojų pamėgtas žodis „sucks“ ir t.t. Kaip pavyzdžius galima pateikti bylas susijusias su domenų vardais „lockheedsucks.com“, „lockheedmartinsucks.com“², „ballysucks.com“³ ir taip toliau. Svarbu, kad tokioje svetainėje nebūtų pardavinėjamos prekės ir teikiamos paslaugos, panašios su kritikuojamomis prekėmis ir paslaugomis, būtent šiuo atveju kaip tik ir iškyla pavojus klaidinti svetainės vartotojus.

Bet visgi kiekvienu konkrečiu atveju, teisėjai savarankiškai patys nustatinės, kokie domenų vardai yra klaidinamai panašūs į kitas individualizacijos priemones ir pagrįs tuo pagrindu savo sprendimus. Nenuostabu, kad pasaulyje egzistuojanti praktika tokia įvairi. Jeigu vienoje teisminėje byloje buvo pripažinta, kad atsakovas negali naudoti domeno vardo „teletech.com“, kuris yra analogiškas ieškovo aptarnavimo ženklui „Teletech“, bet galima naudoti domeno vardą „tele – tech.com“⁴, tai kitame ginče nurodoma, kad nežiūrint į tai, kad domeno vardo dalis sutapo su svetimu prekės ženklu, bet ir yra nuoroda į geografinį objektą, toks domeno vardo naudojimas pažeidžia subjekto, kuris turi tą prekės ženklą, teises (byloje, susijusioje su domeno vardu „laopinion – sa.com“ buvo naudojamas laikraščio „La Opinion San Antonio“ adresacijai Internetė, ieškinys buvo pateiktas laikraščio „La Opinion“ leidėjo)⁵.

¹ Nicole Kidman v. John Zuccarini, Wipo Case No. D2000 – 1415 (January 23, 2001)

² Lockheed Martin Corp. v. Parisi, Wipo Case No. D2000 – 1015 (January 23, 2001)

³ V. O. Kaliatin. Domenyje imena // Rossijskoe agentstvo po patentam i tovarnym znakam. 2002. 120 psl.

⁴ Ten pat 120 psl.

⁵ Ten pat 120 psl.

Dauguma stambių kompanijų, kurios turi tikslą maksimaliai apsaugoti savo interesus, naudoja pakankamai paprastą ir nebrangią apsaugos priemonę – jos užregistruoja visą eilę grupių domenų vardų, kurie apima įvairius atitinkamų individualizacijos priemonių užrašus.

Ieškant būdų kaip išspręsti ginčus, susijusius su domenų vardais ir kitomis individualizacijos priemonėmis, pagrindinė užduotis tampa prioritetų sistemos nustatymas. Čia būtina nustatyti skirtumus tarp nuolat naudojamų individualizacijos priemonių ir ilgai neišsilaikančių Interneto individualizacijos priemonių. Nuolat naudojamų individualizacijos priemonių atžvilgiu turi būti atsižvelgiama ir į jų registracijos datą, taip ir į jų žinomumą.

Visuomeninius prekės ženklams ir firmos pavadinimus dabar yra daug lengviau apsaugoti tuo atveju, kuomet susiduriama su domenų vardais, ir šiai tendencijai reikėtų tik pritarti. Tuo pačiu metu galima įsivaizduoti, kad visiškai įmanoma, kad ir domenų vardai gali būti visiems žinomi ir tokių domenų vardų savininko interesai nusipelno ne mažesnės pagarbos bei apsaugos, negu interesai žinomų prekės ženklų savininkų. Todėl mes galime kalbėti apie domenų vardus, kurie yra gerai žinomi visame pasaulyje („yahoo.com“, „amazon.com“ ir kiti.). Taigi domeno vardo žinomumas nustatomas dar paprasčiau negu prekės ženklo, kadangi čia galima pasitelkti į pagalbą statistiką – kiek vartotojų aplankė svetainę.

Tokių domenų vardų savininko interesams taip pat turėtų būti skirtas dėmesys, ir manoma, kad būtų visai protinga, jog būtų nustatytas draudimas registruoti prekės ženklus, tuo atveju, jeigu prekės ženklai identiški arba jie yra tokie klaidinamai panašūs į visiems žinomus domenų vardus.

Tačiau šiuo metu situacija yra tokia, kad jeigu prekės ženklo savininko arba firmos vardo savininko interesai gali būti apginti, tai domeno vardo savininkas negali gintis nuo nesąžiningos prekės ženklų ir firmos vardų registracijos. Žinomas atvejis, kai prekės ženklas buvo užregistruotas siekiant perimti iš jo savininko sėkmingą domeno vardą, kuris nepasirūpino analogiška prekės ženklo registracija.

Vienodą priėjimas turi turėti ir įvairios individualizacijos priemonės tuo atveju, jeigu yra keli pretendentai į prekės ženklą. Taigi, prekės ženklo savininkas neturi teisės uždrausti firmos vardo savininkui registruoti atitinkamą domeno vardą, taip kaip ir prekės ženklo savininkas neturi būti susijęs su analogiškai jam priklausančiu prekės ženklu, registruojant domeno vardą.

Tokiu būdu, ginčai, susiję su domenų vardais ir kitomis individualizacijos priemonėmis pakankamai sunkiai yra sprendžiami. Žinoma, geriausia apgalvoti apie viską iš anksto. Pradedant aktyvią veiklą vienoje ar kitoje valstybėje, vertėtų pasirūpinti atitinkamo domeno vardo registracija iš anksto. Praktika rodo, kad užgrobėjai dažnai savo dėmesį nukreipia į vieną ar kitą prekės ženklą, firmos pavadinimą, asmens vardą, šis asmuo atvirai domėsis tam tikroje šalyje.

Domenų vardų registracijos kaina nepalyginama su išlaidomis, kurias reikės apmokėti tuo atveju, jeigu įvyktų teisminis procesas.

Jeigu jau konfliktas įvyko, tai reikėtų pasistengti išspręsti jį kiek galima greitesniu būdu ir kiek galima turint mažesnes išlaidas. Šiuo atžvilgiu, neblogas variantas būtų ginčo perkėlimas į Trečiųjų teismą. Dažnai domenų vardų registratoriai nurodo, kad pareiškėjas turi prisiimti atsakomybę, iškilus ginčui, susijusiam su domenų vardais, ir kad šis ginčas bus nagrinėjamas tam tikro trečiojo teismo.

Esant konfliktams, susijusiems su aukščiausio lygio domenų vardais, ginčas praktiškai automatiškai¹ bus perduotas vienam iš specialių trečiųjų teismui, kuris turi teisę nagrinėti tokio pobūdžio ginčus. Nagrinėjamos bylos atžvilgiu yra nustatyta griežta procedūra. Per tris dienas, gavus iš trečiojo teismo dokumentus, patvirtinančius sumokėti nustatytą mokestį, privalo pranešti ieškovui ir atsakovui apie administracinės procedūros pradžią pagal paduotą pareiškimą arba pranešti jiems apie pateiktų dokumentų trūkumus, kliudančius paskirti datą. Trūkumams pašalinti ieškovas turi penkias dienas. Per dvidešimt dienų nuo administracinės procedūros pradžios atsakovas turi pateikti savo atsakymą į ieškovo pareiškimą. Jeigu ieškovas ir atsakovas nesusitaria dėl arbitro sąrašo, kurie nagrinės bylą, institucija, įgaliota nagrinėti ginčą, pati paskirs arbitrus per penkias dienas nuo atsakymo gavimo į ieškovo pareiškimą. Arbitrų kolegija per keturiolika dienų nuo jos paskyrimo, jeigu neiškyla kokių nors nepaprastų aplinkybių, turi paskelbti savo sprendimą byloje. Tokiu būdu, ši procedūra užtikrina daug greitesnį ir pigesnį bylos nagrinėjimą palyginus su bendros jurisdikcijos teismais.

Būtinybė užtikrinti greitą ir pigų ginčo nagrinėjimą yra akivaizdi. Domenų vardų registracija užima labai mažai laiko, informacijos plitimo greitis Internete nepaprastai didelis, atsižvelgiant į tai, kad „piratinė“ svetainė per trumpą laiką sugeba padaryti žalos kitų individualizacijos priemonių savininkų interesams. Mokestis už ginčo nagrinėjimą neturėtų suteikti pranašumą pažeidėjui, kuris gali užregistruoti domeno vardą už labai nedidelę pinigų sumą tikėdamasis, kad atitinkamas teisių turėtojas nerizikuos turėti dideles išlaidas iškilus ginčo neaiškumams.

Visa tai sąlygojo UDRP populiarumą. Nacionalinių aukščiausio lygio domenų vardų administratoriai praplėtė šių taisyklių galiojimą atitinkamiems domenams: „.ac“, „.ag“, „.as“ (Amerikos Samoja), „.bs“ (Bahamų salos), „.bz“, „.cy“ (Kipras), „.ec“ (Ekvadoras), „.fj“, „.gt“ (Gvatemala), „.la“, „.mx“ (Meksika), „.na“ (Namibija), „.nu“, „.pa“ (Panama), „.Ph“ (Filipinai), „.Pn“ (Pitkerno salos), „.ro“ (Rumunija), „.sh“ (^v. Elenos salos), „.tt“ (Trinidadas ir Tobagas),

¹ Bet kuris asmuo, norintis užregistruoti domeno vardą šiuose domenuose, turi duoti savo raštišką sutikimą, kad kilus ginčams, juos nagrinės nurodytos institucijos.

„.tv“ (Tuvalu), „.ve“ (Venesuela), „.ws“ (Vakarų Samoja). Be to, UDRP buvo pavyzdžiu daugumai domenų administratoriams rengiant savas ginčų nagrinėjimo taisykles.

Todėl yra pagrindas manyti, kad išeinant už ginčo ribų dėl aukščiausio lygio domenų vardų, teismai nagrinėdami bylas gali pasinaudoti UDRP parengtomis taisyklėmis susijusiomis su domeno vardo savininko nesąžiningumu.

Domenų vardų, kurie yra tapatūs arba yra klaidinamai panašūs į kitas individualizacines priemones su kuriomis galima juos sumaišyti, registracija atitinkamose aplinkybėse gali būti nagrinėjama ir kaip viena nesąžiningos konkurencijos formų (žinoma, tai praplečia ieškovo pasirinkimą). Gerai žinomoje byloje *British Telecommunications plc and another v. One in a Million and another* buvo nurodyta, kad atkreipiant dėmesį į vardų panašumą, atsakovo ketinimus, komercinės veiklos tipą ir kitas aplinkybes, egzistavo tikimybė, kad atsakovas ketino pasinaudoti kito subjekto reputacija arba kitomis aplinkybėmis, arba ketino kitus įkalbėti tai padaryti. Teismas padarė išvadą, kad jei domeno vardas buvo užregistruotas turint tikslą klaidinti ir naudoti, tikėtina, kad buvo melas, tai jis privalo uždrausti tokį naudojimą¹. Tokiu būdu, po teismo sprendimo, konkrečiose aplinkybėse domeno vardo registracija gali būti nagrinėjama kaip veiksmai, kurie nukreipti vartotojams klaidinti.

Tokie ginčai, kurie iškyla nagrinėjant individualizacijos priemones, atsiranda ir tarp elektroninio pašto adresų. Elektroninio pašto adresai taip pat gali suklaidinti vartotoją, kaip ir domeno vardas. Gavus laišką su siuntėjo adresu „microsoft@mail.lt“, neįgudęs Interneto vartotojas gali pagalvoti, kad šis komercinis pasiūlymas tikrai yra Mikrosoft firmos. Gana Dažnai didelės apimties svetainės kviečia elektroninio pašto dėžutes registruoti nemokamai. Todėl įsigyti elektroninio pašto adresą, kurio sudėtinė dalis yra svetima individualizacijos priemonė, gana paprasta. Tuo pačiu metu, galimybė naudoti elektroninio pašto adresus komercinėje veikloje yra žymiai siauresnė.

2. 2. Ginčai, iškylantys tarp domenų vardų ir prekės ženklų

2. 2. 1. Domenų vardų ir prekės ženklų susipynimo problema bei jos teisiniai sprendimai

Registracija ir naudojimas unikalių internetinių adresų – ypač prekių ir paslaugų prekiautojų – sukėlė gana nemažai problemų įstatymų leidybos srityje, susijusioje su prekės ženklų apsauga. Pagrindinė problema iškyla naudojant visuomeninius prekės ženklus ir firmų pavadinimus, kurie priklauso egzistuojančioms kompanijoms, kaip domenų vardus. Adresų bei ženklų susikirtimai iškėlė ne tik konceptualines, bet ir praktines problemas. Visų pirma, prekės

¹ V. O. Kaliatin. Domenyje imena // Rossijskoe agenstvo po patentam i tovarnym znakam. 2002. 127 psl.

ženklai yra apsaugoti konkrečioje teritorijoje, o domenų vardai neturi teritorinio ribojimo, visų antra – prekės ženklų turėtojų gali būti keli, o domeno vardas yra unikalus, o trečias dalykas – vyksta prekės ženklų ir domenų vardų funkcinis maišymasis, kadangi domenų vardai vis dažniau atlieka prekės ženklų vaidmenį, charakterizuodami elektroninių prekių ir paslaugų savitumą.

Kadangi elektroniniu būdu įsigijamas prekes ir paslaugas (ypač tos, kurios plinta skaitmeniniame formate) galima įvertinti tik jas įsigijus, todėl pirkėjai pirmenybę teikia tokioms prekėms ir paslaugoms, kurios yra lydimos gerai žinomų prekės ženklų. Tai dar labiau skatina naudoti įvairius ženklus kaip domenų vardus. Dar prie to reiktų pažymėti, kad esant tendencijai stiprinti apsaugą visuomeninių (žinomų, tarptautinių) ženklų, kurie draudžiami žymėti prekėms, neturinčioms sąsajų su prekių klase, pagal kurią šis ženklas buvo anksčiau užregistruotas jo savininko, nepriklausomai nuo jo registracijos vietos.

Problema atsiranda dėl galimybės naudoti domenų vardus kaip naujos formos prekės ženklus. Domeno vardas gali būti užregistruotas pirmas, o vėliau transformuotis į ženklą, platinant, iš vienos nacionalinės teritorijos į kitą ir visoje elektroninėje erdvėje, savo veiklą.

Buvo siūloma prekės ženklus registruoti nurodant ne geografines, o virtualias sienas, nustatančias vienų ar kitų prekių ir paslaugų ribas. Bet toks būdas, nepalengvins pirkėjų lemties, tik gali sustabdyti elektroninės prekybos plėtimąsi. Teisinė domenų vardų apsauga globaliniu masteliu panaikintų nacionalinių žinybų poreikį registruoti ženklus. Transformavus esamų naudojamų ženklų kilmę ir sferą, atsirastų nauji prekių ženklų ir simbolių, kurie nurodo prekes ir paslaugas, apsaugos klausimai. Tiesioginėmis domenų vardų legalizacijos ir standartizacijos pasekmėmis taptų konceptualių ir praktinių būdų ieškojimas įtvirtinant universaliuose įstatymuose. Todėl neatmetama, kad domenų vardų esmės ir teisinio statuso pakeitimas padarytų šią užduotį ne tik aktualia, bet ir išsprendžiamą.

Suvienodinti įstatymus, ypač tuos, kurie yra grindžiami ir įgyja realią žemišką reputaciją, bus nelengva, kadangi kiekvienas žymaus prekės ženklo turėtojas sieks jo globalinio pripažinimo. Būdus, kaip įstatymiškai sureguliuoti ginčus, dar tik reikės sukurti.

2. 2. 2. Domenų vardai ir prekės ženklai

Domeno vardas – tai Interneto svetainės (web site) adresas, kuris dažnai parenkamas toks, kad jį būtų galima lengvai įsiminti bei identifikuoti, pavyzdžiui, „lrytas.lt“, „yahoo.com.“ ir panašiai. Kadangi tokius adresus visgi yra lengva prisiminti ir juos naudoti, domenų vardai tampa identifikatoriais ir vis dažniau atlieka prekių ženklų vaidmenį. Firmos, naudodamos prekių ženklus domenų varduose, pritraukia prie savo Interneto svetainių vis daugiau potencialių pirkėjų ir klientų.

Internetu realizuojamai elektroninei prekybai reikia reklamos, dėl ko ir domenų varduose dažnai pasitaiko firminiai pavadinimai arba naudoja adresų pavadinimus kaip prekės ženklus. Tuo tarpu, domenų vardų ir prekės ženklų sistemose galima išskirti tris pagrindinius skirtumus.

1. Domenų vardų sistemoje nenaudojama sąvoka „panašumas, kuris gali klaidinti“, dėl ko leidžiama registracija minimaliai skiriamų pavadinimų, pavyzdžiui, „topcompany.com“ ir „top – company.com“.
2. Taikant domenų vardų sistemą nenaudojama prekių ir paslaugų klasifikacija; galiausiai identiški ženklai rejestre gali egzistuoti, jeigu yra naudojami ženklinėti įvairias prekes arba paslaugas, o kiekvienas domeno vardas yra unikalus ir priklauso tikrai vienam savininkui.
3. Domenų vardų sistema nepripažįsta nacionalinių ribų. Gimininiai ir nacionaliniai aukščiausio lygio domenai gali būti registruojami bet kokios šalies kompanijos, kas užtikrina galimybę kreiptis į juos iš kitų valstybių. Galiausiai kompanijos, turinčios identiškus ženklus skirtingose jurisdikcijos ribose, siekia gauti pasaulinės reikšmės domenų vardus, įtraukiant į juos ir savo prekės ženklą.

Tokiu būdu, užregistravusi savo prekės ženklą kompanija automatiškai neįgyja teisės į atitinkamus domenų vardus, kurie nuosavybe gali tapti kito asmens, kuris užregistravo jį pirmas. Bet ginčai dėl domenų vardų dažniausiai kyla dėl nesąžiningo prekių ženklų kaip domenų vardų registravimo savo vardu ir naudojimo, taip vadinamo „užgrobėjais“ (cybersquatting). Tokie domenų vardų piratai komerciškai išnaudoja registravimo pirmumo principą – pirmas atėjau, pirmas ir užregistravau. Tokiu būdu jie pirmieji registruoja kaip domenų vardus žinomus firmų prekių ženklus bei jų vardus, garsių ir gerai žinomų žmonių vardus ar pavardes, su kuriais jie neturi nieko bendro. Taigi kiberskvoteriai dažnai registruoja šimtus tokių domenų vardus. Vėliau, šių registruotų domenų vardų savininkai juos neretai parduoda aukcionuose arba paprasčiausia siūlo firmai ar konkrečiam asmeniui už daug didesnę kainą negu domenų vardų registravimo mokestis. Kita vertus, dažnai pasitaiko, kad jie tą registraciją išsaugo ir panaudoja gerą firmos, susijusios su tuo domeno vardu, reputaciją arba žinomo žmogaus pavardę ar vardą, kad patrauktų potencialių klientų dėmesį į savo prekes ar teikiamas paslaugas. Vis dėlto ginčų priežastimi dažnai tampa paprastas faktas nesąžiningas registravimas domenų vardų, turinčių svetimus firmų ir prekės ženklų pavadinimus, kurių paskesnis tikslas yra adresų pardavimas ženklų turėtojams už didelę pinigų sumą. Ypatingai dažnai pasitaiko iš anksto apgalvota ar dar kitaip pasakius tyčinė reikiama ženklo registracija šalyje. Domeno vardas yra nenaudojamas, bet

buvo užregistruotas su ta intencija, kad „atitinkamas“ už kitos jurisdikcijos ribų ženklo savininkas anksčiau ar vėliau užsinorės naudoti jį ir esamoje šalyje. Šie veiksmai ėmė vadintis „kiberskvoreriais“.

Sprendžiant panašius ginčus ne visada teismų sprendimai pasibaigdavo prekės ženklų teisių turėtojų naudai, be to tai reikalaudavo ir didelių išlaidų. Todėl ženklų turėtojai gali naudotis nauju, greitu ir nebrangiu būdu reguliuojant ginčus susijusius su domenų vardais, tai tretieji teismai.

Aktyviai naudojant komerciniais tikslais Internete domenų vardus, kurie yra analogiški žinomiems prekėms ženklaus, jų registracija tapo nepaprastai populiari. Vis auganti tokių domenų vardų registravimo banga, skatino ir spaudoje atsirasti istorijoms apie milijonines sumas, kurios gautos už laiku užregistruotą domeno vardą vienokio ar kitokio išradingo asmens. Tokių domenų vardų, kurie sutampa arba klaidinamai panašūs į svetimus prekės ženklus ar firmos pavadinimus, registracijos atvejų, kai vienas asmuo užregistruoja tūkstančius domenų vardų, sutinkama įvairių valstybių praktikose (pavyzdžiui, buvo atvejis, kai vienas atsakovas užregistravo 12000 domenų vardų, turėdamas tikslą paskui juos perparduoti). Rusijoje buvo atvejų, kai tokia verslo forma užsiiminėjo netgi iš pažiūros solidžios advokatų kontoros¹. Visiškai suprantama, kad žinomų prekės ženklų savininkai pradėjo gintis.

Nedaugeliui kompanijų, kurių vardai girdimi visame pasaulyje, pavyko išvengti kovos, kovojant dėl domenų vardų, kurie yra analogiški kaip ir jiems priklausantys prekės ženklai. Adidas kovojo už domeno vardą „adidas3stripe.com“ ir „adidasadidasadidas.com“, Chanel – dėl domeno vardo „chanelstore.com“ ir „chanelfashion.com“, Epson bandė gauti domeno vardą „epson. de“, didžiausia Anglijos Universalinė parduotuvė „Harrods“ bylinėjosi dėl domenų vardų „harrodsstores.com“ ir „harrodsdepartmentstores.com“, informacinė agentūra Reuters – dėl domenų vardų „mobilereuters.com“, „mobilereuters. net“, „mobilereuters.org“, „reutersmobile.com“, „reutersmobile. net“, „reutersmobile. org“, žinomas šampano gamintojas Champagne Louis Roederer užginčijo registruotą domeno vardą „louis – roederer. Com“ ir t.t. Ginčų objektu buvo domenų vardai, kurie sutampa arba yra klaidinamai panašūs į žinomus prekės ženklus kaip Xerox ir Dell, Playboy ir Burger King, Olivetti ir Canon, Coca – Cola ir Caterpillar ir taip toliau.

Ir visgi, praktikoje sutinkama bylų, kai teisėjai nepripažįsta esamo teisių konflikto tarp domenų vardų ir prekės ženklų savininkų. Italijoje 2000 metų lapkričio mėnesį buvo priimtas sprendimas, pagal kurį buvo atmestas prekės ženklo savininko ieškinys tuo pagrindu, kad, teismo nuomone, prekės ženklas ir domenų vardai atlieka skirtingas funkcijas: prekės ženklas

¹ Pavyzdžiui, viena iš jų 1999 metais užregistravo daugiau kaip 1300 domenų vardų, eilė iš kurių sutapo su kitų asmenų prekės ženklais ir firmos vardais (aol.ru, rtr.ru, sberbank.ru ir t.t.).

identifikuoja tam tikro gamintojo produktą, o domeno vardas tarnauja asmeniui kaip adresas Internetė.

Plačiai paplitusi „konfliktuojančių“ domenų vardų registracija tam tikru būdu susijusi su tuo, kad egzistuojantys prekių ženklų įstatymai nepritaikyti tokiems atvejams, todėl taikant įstatymines normas susiduriama su sunkumais.

Taip, Lietuvos Respublikos įstatymai pripažįsta prekės ženklo savininko teisių pažeidimu, kuomet tokiu pat žymeniu pažymėtos prekės išleidžiamos į rinką arba tuo tikslu jas sandėliuoja, nuomoja, skolina ar kitaip jomis disponuoja, taip pat pažeidimu laikomas ir tokiu pat žymeniu pažymėtų prekių importas ar eksportas, naudojimas komercinės veiklos dokumentuose arba reklamose, jo gaminimas. Pažeidimais dar pripažįstami ir be prekės ženklo savininko sutikimo komercinėje veikloje naudojami bet kokie žymenys, kurie tapatūs įregistruotiems ženkams ar tapačioms prekėms ir paslaugoms, ar klaidinamai panašūs į juos, kad visuomenė gali juos supainioti dėl žymens asocijavimusi su ženklais.¹ Pakankamai akivaizdu, kad norma susijusi su prekės ženklo panaudojimu su atitinkamom prekėmis, jų reklama, prekės ženklų patalpinimu ant prekių, jų platinimu ir t. t. Taip pat reikėtų pripažinti, kad dauguma konfliktų dėl prekės panaudojimo Internetė yra nesusiję su tiesioginiu prekių arba jų reklamos platinimu. Tipiška situacija, kai domenų vardai registruojami turint tikslą juos perparduoti, tarp jų ir pačiam prekės ženklo savininkui. Užgrobėjas gali net ir neplanuoti jokios komercinės veiklos svetainėje, kuri būtų susijusi su tokiu domeno vardu; jiems pakanka, kad domeno vardo savininkas netektų galimybės registruoti domeno vardą, kuris analogiškas jo prekės ženklui.

Manoma, kad tokiose situacijose prekės ženklo savininkas gali remtis esamu „nesankcionuotu pardavimo pasiūlymu“. Nustatyta tam tikra prekės ženklų naudojimo forma teismams leidžia panašiose situacijose priimti sprendimą, kuris yra naudingas prekės ženklų savininkui.

Susiklosčiusi domenų vardų registracijos praktika tokia, kad domenų vardai įgyjami nepatikrinant, ar pateikti ženklai nesikirs su užregistruotais prekės ženklais. Kaip bebūtų, juk lengviau yra užkirsti kelią kilti ginčams negu paskui, to nepadarius, ieškoti būdų juos išspręsti. Jeigu numatoma intensyvią komercinę veiklą realizuoti Internetė, tai pareiškėjui būtų tikslingą patikrinti, ar nėra užregistruoto prekės ženklo, kuris sutaptų su pasirinktu domeno vardu. Žinoma, atlikti pilnavertę paiešką visose šalyse yra neįmanoma, be to ir nereikia. Bet vertėtų atlikti paiešką valstybėje ar valstybėse, kuriose numatoma realizuoti pagrindinę dalį komercinių operacijų. Atskirai galima atlikti užregistruotų ženklų paiešką, kurie atitinka Madrido sutartį dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos. Reikia turėti omenyje, kad atliekant formalią paiešką, kuri gali kainuoti pakankamai brangiai, egzistuoja ir kitos galimybės. Taigi, duomenys apie

¹ Prekių ženklų įstatymas, patvirtintas 2000 m. spalio 10 d. Nr. VIII-1981, Vilnius (Žin.,)

prekės ženklus, užregistruotus pagal Madrido sutartį, laikomi „ROMARIN“ duomenų bazėje, kuri platinama kompaktiniame diske. Kai kuriose valstybėse duomenis apie registruotus prekės ženklus galima surasti ir Internetu. Pateikiu kai kuriuos naudingus adresus: duomenys apie užregistruotus prekės ženklus Ispanijoje yra adresu „[http:// www. Oepm.es/internet/bases_datos/bdsitad.htm](http://www.Oepm.es/internet/bases_datos/bdsitad.htm)“, Vokietijoje – „[http:// www. Dpma.de/suche/suche.html](http://www.Dpma.de/suche/suche.html)“, Prancūzija – „[http:// www. Icimarques.com](http://www.Icimarques.com)“. Prie prekės ženklų duomenų bazės, užregistruotų Didžiojoje Britanijoje, prieiga yra adresu: „[http:// patent.gov.uk/tm/index.htm](http://patent.gov.uk/tm/index.htm)“, informaciją apie prekės ženklus, užregistruotus Jungtinėse Amerikos Valstijose, prieiga yra adresu „[http:// tess.uspto.gov](http://tess.uspto.gov)“. Labai naudinga svetainė, kuri priklauso Martinui Švimeriui¹. Šia svetaine galima naudotis ieškant prekės ženklų, užregistruotų Australijoje, Vengrijoje, Didžiojoje Britanijoje, Kanadoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Suomijoje, Europos Sąjungos prekės ženklų (Community Trademarks), artimiausiu laiku turi atsirasti ir prieiga prie prekės ženklų duomenų, užregistruotų Naujojoje Zelandijoje².

Bet apsiriboti tik registruotais prekės ženklais taip pat negalima dėl eilės priežasčių.

Visų pirma, ypatingą padėtį užima visiems žinomi prekės ženklai. Šie prekės ženklai taip pat turi būti saugomi be registracijos valstybėse, prisijungusios prie Paryžiaus konvencijos dėl pramoninės nuosavybės apsaugos (toliau – Paryžiaus konvencija). Šios konvencijos 6^{bis} straipsnyje: „Sąjungos šalys įsipareigoja arba administracijos iniciatyva, jeigu tai leidžia tos šalies įstatymai, arba suinteresuoto asmens prašymu atmesti arba pripažinti registraciją negaliojančia ir uždrausti naudoti prekės ženklą, jeigu ženklas atkartoja, imituoja kitą ženklą arba yra kito ženklo vertimas ir gali būti supainiotas su juo, kadangi registravimo arba panaudojimo šalies kompetentingas organas pripažįsta, kad tas ženklas toje šalyje yra jau plačiai žinomas kaip ženklas asmens, kuris naudojasi šios Konvencijos privilegijomis ir panaudoja jį tokiems pat arba panašioms gaminiams. Ši nuostata taikoma ir tais atvejais, kada esminė ženklo dalis yra žinomo ženklo atkartojimas arba yra imitavimas, dėl kurio jis gali būti supainiotas su kitu ženklu.“

Paryžiaus konvencija taikoma tik prekės ženklams ir tai neliečia aptarnavimo ženklų. Tačiau, kai kuriose šalyse taikomos kitų konvencijų normos, kurios papildo Paryžiaus konvencijos veikimą. Tai, Sutartis dėl prekės ženklų įstatymo, sudaryta 1994 metais Ženevoje, išplečia Paryžiaus konvencijos veikimą ir aptarnavimo ženklams. Sutartis dėl intelektinės nuosavybės prekybos aspektų (TRIPS Agreement) šalia prekės ženklų apima ir aptarnavimo ženklų normas.

¹ „<http://schwimmerlegal.com>”

² Šioje svetainėje galima rasti naudingą informaciją ir apie domenų vardų registraciją įvairiose valstybėse.

bis

Visų antra, užsienio valstybėse (visų pirma, tai anglo – saksų valstybėse) kai kuriais atvejais egzistuoja teisės į prekės ženklus, kurie nėra visiems žinomi, ir be jų registracijos. Šis traktavimas nurodomas ir Pasaulinės intelektinės nuosavybės apsaugos organizacijos Arbitražinio ir tarpininkavimo centro sprendimuose. Taip buvo nagrinėjama viena byla dėl domenų vardų „theeconomictimes.com“ ir „timesofindia“ registracijos. Atsakovas (užregistravęs šiuos domenų vardus) nurodė, kad esami pavadinimai nebuvo registruoti Jungtinėse Amerikos Valstijose kaip prekės ženklai, o prekės ženklų registracija Indijoje buvo nustojusi veikti. Bet visgi, byla buvo išspręsta ieškovo naudai, bet sprendime buvo nurodyta, kad nepriklausomai nuo to, ar veikia prekės ženklų registracija Indijoje, ieškovas turi teisę į šiuos prekės ženklus.¹

Tokiu būdu, registruojant domenų vardus, reikėtų būti labai atsargiems naudojant juose prekės ženklus.

Teismų sprendimai, kaip taisyklė, dažniausiai panaikina kokias nors atsakovo teises, jeigu jie registravo domenų vardus, kurie atsirado pirmiau negu visiems žinomas ženklas.

Peržiūrint „Glaxo“ bylą Didžiosios Britanijos teismas, pavyzdžiui, pripažino „nesąžiningais“ atsakovo veiksmus, kuris užregistravo aukščiau paminėtos kompanijos firminį pavadinimą kaip domeno vardą – turėdamas aiškų ketinimą neleisti ieškovui naudoti savo firminį pavadinimą Internetė. Atsakovas buvo įpareigotas imtis priemonių, kad būtų pakeistas pavadinimas. Peržiūrint kitą bylą Apeliacinis teismas patvirtino Aukščiausiojo teismo sprendimą, kuris užkirto kelią dviejų dilerių veiksmams, užregistravusiems penkis gerai žinomus kompanijų firminius pavadinimus kaip adresus ir pareikalavusiems iš ieškovų užmokesčio už nuosavų pavadinimų naudojimą Internetė.

Tokiu būdu, neturint specialiai sureguliuotų įstatymų atsižvelgiant į domenų vardų piratus, Didžiosios Britanijos teismai vis dėlto priimdavo sprendimus prekės ženklų turėtojo naudai, remiantis veikiančiais tradiciniais įstatymais – nesąžiningos konkurencijos aktai.

Jungtinėse Amerikos Valstijose vienas žurnalistas užregistravo firminį pavadinimą „McDonalds.com“ kaip domeno vardą, sužinojęs, kad visiems žinoma kompanija nesiteikė jo užregistruoti pati. Kompanija sutiko sumokėti prašomą sumą, kad susigrąžintų savo vardą, nekeliant viso šio reikalo į viešumą. Daug svarbesnių konfliktų iškildavo tais atvejais, kada atsakovai bandydavo ginti savo pozicijas.

Kompanijos „Intermatic“ ir „Panavision“ pateikė ieškinius vienam ir tam pačiam atsakovui (Toeppen), kuris išsigudrino užregistruoti 240 domenų vardų, įskaitant ir solidžių kompanijų firminius pavadinimus. Byloje „Intermatic“ rajoninis Ilinojaus teismas nustatė, kad atsakovas ženklus registravo turėdamas tikslą perparduoti domenų vardus jam ar kitiems pirkėjams, todėl Toeppen priskyrė „kiberskvoterių“ kategorijai ir uždraudė jam naudoti ieškovo

¹ Bennett Coleman & Co. v. Steven S. Lalvani, Wipo Cases No. D2000 – 0014 and D2000 – 0015 (Mach 11, 2000)

ženklą. Teismas plačiai interpretavo sampratą „komercinis naudojimas“, įskaitant ir paprastą ženklo registraciją be tiesioginio ketinimo jį panaudoti.

Byloje „Panavision“ Kalifornijos rajoninis teismas patvirtino kaltinimus Toeppen., nustatęs, kad ženklas buvo gerai visiems žinomas, ir kad užregistravus adresu „panavision“ atsakovas sumažino ženklo skiriamąją galią, taip pat nustatė, kad pasiūlymas parduoti užregistruotą domeno vardą yra būtent jo komercinis pasinaudojimas. Teismas nusprendė perduoti ginčijamą domeno vardą ieškovui. Apeliacinis teismas atmetė atsakovo argumentaciją, jog pavadinimas nebuvo naudojamos komerciniu tikslu, neva jis yra tikrai paprastas internetinio puslapio adresas, kuriame nenumatoma, jog būtina pateikti informaciją apie ieškovą.

Tokiu būdu, Jungtinių Amerikos Valstijų teismų praktika patvirtina siekį suteikti papildomą apsaugą ženkams. Be to atkaklus įstatymų aiškinimas tik į naudą ženkams, kurie yra gerai žinomi, iš vienos pusės, nenoras įvertinti prekės ženklų sistemos vystymosi būtinumą įtraukiant į ją ir naują atmainą „ženklų“, o būtent – domenų vardų, iš kitos pusės, neišaiškinti būsimos domenų vardų sistemos, o taip pat įprastų prekės ženklų.

Teismams ir įstatymų leidėjams reikia peržiūrėti konfliktus susijusius su domenų vardais ir prekės ženklais, neribojant visiems žinomų prekės ženklų apsaugos ir besąlygiškai pritaikant egzistuojančius įstatymus domenų vardų nenaudai. Tokia pozicija neprives prie palankių rezultatų, tikrai atitrauks nuo teisingos problemos sprendimo, numatančios pritaikyti identiškus arba gretimus teisinius standartus ir registracines prekės ženklų ir domenų vardų galimybes.

2. 3. Ginčai, iškylantys tarp domenų vardų ir žmonių vardų

Žmogaus vardas yra jo identifikavimo priemonė socialinėje aplinkoje – vienas iš svarbiausių jo visuomeninio statuso elementų. Žvelgiant iš žmogaus teisių pusės, žmogaus vardo saugumas nepaprastai yra svarbus, saugant nuo trečiųjų asmenų nesąžiningų veiksmų. Aišku, kad domeno vardo, į kurį įeina ir vardas kito asmens, registracija yra viena iš panaudojimo šio vardo formų. Bet vardo turėtojo interesų apsauga susiduria su tam tikrais sunkumais.

Domenų vardų registracija, į kurią įeina ir žymių žmonių vardai, tapo gana populiariu užsiėmimu.¹ Europoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose – tai pagrinde žinomų aktorių, muzikantų ir rašytojų vardai („davidcopperfield.com“, „Juliaroberts.com“, „madonna.com“ ir taip toliau.), verslininkų vardai sutinkami pakankamai retai (galima prisiminti, pavyzdžiui, ginčą, susijusį su domeno vardu „philipberber.com“, kuriame yra gerai žinomas Airijos verslininkas).

¹ Per pirmuosius pusantrų metų WIPO Arbitration and mediation center egzistavimo metus buvo išnagrinėta apie 100 bylų, registruojant fizinių asmenų vardus kaip domenų vardus.

Iškylantys ginčai tarp domenų vardų ir fizinių asmenų vardų gana artimi ginčams, kurie atsiranda tarp prekės ženklų ir domenų vardų. Bet asmuo – turintis vardą kai kada atsiduria blogesnėje situacijoje negu prekės ženklo savininkas, kadangi didžioji fizinių asmenų dauguma negalės remtis savo „žinomumu“, kas prekės ženklų savininkams yra žymiai paprasčiau.

Žinoma, fizinio asmens vardas gali būti tuo pat metu užregistruotas kaip prekės ženklas, – tokiu atveju fizinio asmens padėtis sustiprėja ginčo atveju, bet dažniausia fiziniai asmenys negalvoja apie prekės ženklo registraciją. Be to prekės ženklo registracija ne visada galima fiziniam asmeniui, pavyzdžiui, pagal Rusijos valstybės įstatymus fizinis asmuo gali turėti prekės ženklą tik su sąlyga, kad asmuo, kuris turi tą prekės ženklą, vykdo individualią veiklą, kuri turi būti užregistruota.

Tokiu būdu, turėtų egzistuoti atskiros fizinių asmenų interesų apsaugos priemonės. Kai kurių valstybių įstatymuose buvo įvestos specialiosios normos, kurios skirtos apsaugoti žmonių vardus. 1999 metais lapkričio 29 d. Jungtinėse Amerikos Valstijose buvo priimtas įstatymas „Anticybersquatting consumer Protection Act“ (įstatymas, skirtas užkirsti kelią domenų vardų užgrobimui) draudžiantis domeno vardo registraciją, į kurią yra įtraukiamas kito gyvo žmogaus vardas, be to asmens sutikimo, siekiant pasipelnyti parduodant domeno vardą. Tuo pačiu pabrėžiu tokios padėties apribojimą: išgauti naudos iš domeno vardo, į kurią įtrauktas fizinio asmens vardas, galima ir neperparduodant jo.

Kitose valstybėse apsauga suteikiama interpretuojant teisinę padėtį.

Pavyzdžiui, kaip jau buvo minėta, UDRP taikoma ne tik iškilus domenų vardų ir prekės ženklų ginčams, bet ir iškilus ginčams su kitomis individualizacijos priemonėmis. Tokiu atveju priskirtini ir ginčai, kurie susiję ir su žmonių vardais. Daugumoje sprendžiamų bylų, susijusių su aukščiausio lygio domenų vardais, Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos Arbitražinis ir tarpininkavimo centras pripažindavo priklausomybę vardo savininkui “į prekės ženklą pagal bendrąją teisę”.¹ Pagrindiniu klausimu, nagrinėjant tokius teisinius atvejus, tampa vardo turėtojo žinomumas. Todėl žinomų asmenų vardų panaudojimas domenų varduose, kurie yra aukščiausio lygio domenai, siejamas su didele rizika.² Registruojant aukščiausiojo lygio domeno vardą, lietuviai gali ir nežinoti apie egzistavimą kokio nors asmens, kuris yra gerai žinomas kitoje valstybėje ir primena kokį nors fizinio asmens vardą, reikia būti labai apdairiems ir gerai atlikti paiešką, visgi ar neegzistuoja toks domeno vardas.

Bet ir Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos Arbitražo ir tarpininkavimo centro taikomas traktavimas yra nepakankamai efektyvus. Visų pirma, neapsaugoti žymūs asmenys, kurie nenaudoja savo vardų komercinėse veiklose (tokiais atvejais jų teisės

¹ V. O. Kaliatin. Domenyje imena // Rossijskoe agenstvo po patentam i tovarnym znakam. 2002. 142 psl.

² Žinoma, konkrečioje byloje Arbitration and meditation Center gali, nukrypstant ir nuo taisyklių, nustatytų UDRP, taikyti ne anglosaksų teisę, atitinkamai ne bus traktuojama ir prekės ženklo sąvoka plečiamuoju būdu.

nepripažįstamos kaip teisės į prekės ženklus), bet visgi neaišku, kodėl pirmenybė suteikiama tik žinomiems asmenims, besiverčiantiems komercine veikla. Visų antra, neatsižvelgiama į asmenų interesus, kurie neturi ar negavo pakankamo žinomumo, kurių vardai irgi gali būti užregistruoti kaip domenų vardai, pavyzdžiui, turint tikslą parduoti domeno vardą tam asmeniui.

Kiekviena valstybė turi savas apsaugos ypatybes, saugant fizinių asmenų vardus. Didžiojoje Britanijoje, skirtingai negu jungtinėse Amerikos Valstijose, įstatymai nenumato asmeninių vardų efektyvių apsaugos priemonių tuo atveju, jeigu nėra tai tiesiogiai susiję su verslu. Bet visgi egzistuoja tam tikri instrumentai, kurie leidžia kovoti su nesąžiningais užgrobėjais. Tinkama priemone, pavyzdžiui, gali būti rėmimasis Europos žmogaus teisių konvencija, kuria galima pasiremti.

Daugeliu atvejų įmanoma apsauga ir remiantis nesąžiningos konkurencijos įstatymais.

Nagrinėjant ginčus, susijusius su domenų vardų užgrobimu, vienas iš pagrindinių ginčijamų dalykų tampa domeno vardo turėtojo sąžiningumo nustatymas. Jeigu asmens vardas, kuris panaudotas domeno varde, pakankamai yra lengvai atpažįstamas, tai domeno vardo turėtojo nesąžiningus veiksmus paprastai įrodyti yra nesunku. Jeigu domeno vardo turėtojas negali pasiremti nei savo teise į analogišką prekės ženklą, nei savo turimu analogišku vardu ar pavarde, ginčas paprastai yra išsprendžiamas vardo turėtojo naudai. Vienoje byloje atsakovas užregistravo eilę domenų vardų, kurie susideda iš vietinių muzikantų vardų. Teisme atsakovas rėmėsi tuo, kad jo tikslas buvo naudoti šiuos domenų vardus internetinių svetainių nuorodoms, kurios pašvęstos buvo vietinei muzikinei kultūrai. Taigi komercinio tikslo nebuvimas nepadarė įtakos sprendimui: teisės į domenų vardus buvo perduotos muzikantams.

Jeigu domeno vardas užregistruotas neturint tikslo naudoti komercijoje, o pavyzdžiui, kuomet klubo gerbėjai sukuria internetinę svetainę, kuri yra skirta muzikantui, tai egzistuoja tokia rizika, kad teismas nepatenkins vardo turėtojo ieškinio.

Kiti ginčai tarp domenų vardų ir asmens vardų atsiranda susikirtus asmenų, kurie turi vienodus ar panašius, interesus. Kadangi domenų vardų veikimas nėra ribojamas jokiais valstybės sienomis, tai tokių asmenų interesų susikirtimas tampa neišvengiamas. Bet vardas monopoliškai priklausys tik pirmajam pateikusiam pareiškimą. Be to, jeigu asmuo, kuris pradeda komercinę veiklą, laisvai gali pasirinkti prekės ženklą ar firmos pavadinimą, tai asmens vardo pasirinkimas, kaip taisyklė, priklauso ne nuo jo. Asmens pavardės paplitimas, dar ne priežastis, kad reiktų stengtis ją pakeisti, bet dėl tokios padėties asmuo gali netekti galimybės įsigyti domeno vardą, kuris atitiktų jo vardą. Labai gaila, kad šią dieną nėra priemonių, kurios suteiktų galimybę pakankamai efektyviai išspręsti šį klausimą, neįvedant jokių pakeitimų į domenų vardų režimą.

Iškyla ir problema, kuomet asmuo, kurio vardas sutampa su domeno vardu, nesąžiningai registruoja domeno vardą. Galima įsivaizduoti situaciją, kuomet žinomo asmens bendrapavardis registruoja atitinkamą domeno vardą, turėdamas tikslą perparduoti tą domeno vardą žinomam asmeniui. Tokiais atvejais domeno vardo savininko pozicija sunkiai suprantama. Kova sėkmingai gali pasibaigti su tokiu asmeniu tik tuomet, kada yra tam tikri įrodymai, jog tai nutiko dėl nesąžiningos domeno vardo savininko registracijos – pavyzdžiui, yra laiškai, kuriuose siūloma išsipirkti domeno vardą sumokėjus didelę pinigų sumą.

Panaši problema atsiranda tada, kuomet registruojant domeno vardą susiduria asmens, kuris turi atitinkamą vardą, interesai ir atitinkamo prekės ženklo savininko interesai. Fizinis asmuo gali užregistruoti domeno vardą, kuris sutampa tiek su jo turima pavarde ir tuo pačiu sutampa su prekės ženklo pavadinimu. Tokiu atveju, nustatyti jo nesąžiningumą yra labai sunku, ypač, jeigu šis fizinis asmuo labai atsargiai elgiasi. Nereikalauja, pavyzdžiui, išpirkos iš prekių ženklų savininko, nesistengia klaidinti savo svetainės lankytojų su prekės ženklo savininko esama svetaine.

Tokiu būdu, susiklostė tokia situacija, kuomet pirmumo teisė suteikiama prekės ženklo savininkui (ypač, jeigu šis prekės ženklas yra gerai žinomas), o ne fiziniam asmeniui, kuris turi analogišką vardą. Tuo pačiu fizinių asmenų, kurie netapo gerai žinomais, interesai yra apribojami didelių korporacijų atžvilgiu. Taigi, fiziniam asmeniui išlieka galimybė apginti savo interesus, kuomet jis sąžiningai užregistravo domeno vardą.

Atrodo, kad būtent sunkumai, įrodinėjant fizinio asmens nesąžiningumą, privedė prie to, jog iškilus ginčams, susijusiems su aukščiausio lygio domenų vardais, įvyko perėjimas nuo vienareikšmio naudojimo principo (pirmojo pareiškėjo teisės) prie pirmenybės suteikimo prekės ženklo savininkui.

Šiuo atveju, tinkamas pavyzdys, tai byla, kuri susijusi su domeno vardu „armani.com“. Šį domeno vardą užregistravo asmuo, kurio pilnas vardas skamba kaip Anand Ramnath Mani (sutrumpintai A. R. Mani). Prekės ženklo savininkas „ARMANI“ „GIORGIO ARMANI“, „EMPORIO ARMANI“ – kompanija G. A. Modelfine S. A. pareikalavo, kad perduotų teises į tą domeno vardą, nurodant, kad asmuo, kuris užregistravo tokį domeno vardą, neturėjo registruoti domenų vardus, kurie identiški arba panašūs į jai priklausančius prekės ženklus (tokie galimi variantai buvo nurodyti kaip „anandrmani“ ir „a – r – mani“). Kompanija, kuri buvo tos prekės ženklo savininkė, žinoma tikėjosi, kad prekės ženklo savininko interesai daug svarbesni negu fizinio asmens, kuris turi atitinkamą vardą, interesai. Todėl ar fizinis asmuo, kuris užregistravo domeno vardą, sąžiningai ar nesąžiningai naudojo tą domeno vardą, kompanijai didelės reikšmės neturėjo: kompanijos žodžiais, tai faktas yra tame, kad ginčijamas domeno vardas nenaudojamas

kaip svetainės adresas, ir be to nėra garantijos, kad asmuo, kuris užregistravo tą domeno vardą, ateityje tą vardą nepradės naudoti nesąžiningai.

Taigi byla buvo išspręsta atsakovo naudai, kadangi buvo per mažai įrodymų, kurie susiję su nesąžiningu – ieškinys buvo atmestas.¹

Žinoma, interesai turi būti apginti tiek prekės ženklo savininko, tiek ir fizinio asmens, kuris turi analogišką prekės ženklui vardą. Bet sukurti tokią sistemą, kuri tiksliai sureguliuotų tų asmenų interesus, pakankamai yra sunku. Turbūt, sprendimo būdą galima surasti atskiriant domenų vardus, kurių sudėtyje yra fizinių asmenų vardai, nuo domenų vardų, kurių sudėtyje yra prekės ženklų pavadinimai. Tam padėti gali neseniai įvestas aukščiausio lygio domenas „name“, kuris skirtas fizinių asmenų vardų registracijai.

Tam tikrais atvejais galima apginti ir asmenų slapyvardžius, taip kaip yra ginami ir fizinių asmenų vardai. Panašiai kaip ir fizinių asmenų vardai, atitinkamomis sąlygomis gali būti apginti ir asmenų slapyvardžiai. Atsižvelgiama į tai kiek žinomas slapyvardis, taip pat galimas slapyvardžio naudojimas kitose žodžių traktuotėse. Jeigu slapyvardis naudojamas toks pat kaip vardas, tai situacija supaprastėja – jei yra gerai žinomas slapyvardis, tai jis gali būti prilygintas jo vardo turėtojui. Sudėtingesnė situacija yra tuomet, kai slapyvardžiui naudoti pasirenkamas žodis, kuris turi visai kitas reikšmes. Praktika šiuo atžvilgiu yra labai skirtinga.

Ginčas, kuris įvyko tarp gerai žinomos dainininkės Madonos (tikrasis jos vardas yra Louise Veronica Ciccone) ir Dan Parisi – asmens, kuris užregistravo domeno vardą „madonna.com“, Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos Arbitražinis ir tarpininkavimo centras sprendimą priėmė dainininkės naudai, nežiūrint į pakankamai svarius parodymus atsakovo: jis nurodė, kad pasaulyje yra u-registruota 275 prekės ženklai, į kurių sudėty šis žodis įtrauktas, o tūkstančiai moterų turi tokį vardą.² Kitu atveju, gerai žinomam dainininkui Sting nepavyko pasiekti, kad jam būtų perduotos teisės į domeno vardą „sting.com“, kadangi teismas pripažino, kad šis domeno vardas Interneto vartotojams neturi asocijuotis su šiuo asmeniu, kadangi teismas pripažino, kad šis domeno vardas³ Interneto vartotojams neturi asocijuotis su šiuo asmeniu.

Lietuvos Respublikoje domenų vardų registracija, į kurią įeina ir gerai žinomų žmonių vardai bei slapyvardžiai, nėra populiari. Tačiau nereikia pamiršti, kad Lietuvos valstybė yra Europos Sąjungos narė, todėl neatmetama galimybė, kad Lietuvoje atsiras asmenų, kurie imsios tokios registracijos. Todėl reikėtų atkreipti dėmesį į galimas pasekmes ir reglamentuoti šią domenų vardų sritį.

¹ G. A. Modefine S.A.v. A.R. Mani, WIPO Case No. D2001 –0537 (July 20, 2001)

² Madonna Ciccone, p/k/a Madonna v. Dan Parisi and „Madonna.com“, Wipo Case No. D2000-0847 (October 12,2000)

³ Gordon Sumner, p/k/aSting v Michael Urvan, Wipo Case No. D2000-0596 (July 20,2000)

IŠVADOS

Domenų vardų nereguliuoja nei patentinės, nei autorinės teisės normos. Tačiau domenų vardai sparčiai transformuojasi į svarbius intelektinės nuosavybės objektus elektroninėje erdvėje ir tas procesas palydimas vis dažnesniais domenų vardų konfliktais su kitomis individualizacijos priemonėmis.

Remiantis darbu galima išskirti sekančias išvadas:

1. Iškilusius įvairaus pobūdžio ginčus bei problemas, kurie atsiranda registruojant bei panaudojant domenų vardus, registratoriams ir teisėjams tenka spręsti remiantis ICANN parengtu UDRP dokumentu bei pasitelkiant subjektyviąją nuomonę, kadangi nėra tam sukurtos specialios įstatyminės bazės, kuri reguliuotų domenų vardų sritį.

2. Vienodą priėjimą turi turėti įvairios individualizacijos priemonės tuo atveju, jeigu yra keli pretendentai į prekės ženklą. Taigi, prekės ženklo savininkas neturėtų teisės uždrausti firmos vardo savininkui registruoti atitinkamą domeno vardą, taip kaip ir prekės ženklo savininkas neturėtų būti susijęs su analogiškai jam priklausančiu prekės ženklu, registruojant domeno vardą.

3. Būtina užtikrinti greitą ir pigų iškilusio ginčo nagrinėjimą, kadangi mokestis už ginčo nagrinėjimą neturėtų suteikti pranašumą pažeidėjui, kuris gali užregistruoti domeno vardą už labai nedidelę pinigų sumą tikėdamasis, kad atitinkamas teisių turėtojas nerizikuos turėti dideles išlaidas iškilus ginčo neaiškumams.

4. Domenų vardai gali būti visiems žinomi kaip ir prekės ženklai, todėl domenų vardų savininko interesai turi turėti nemažesnę apsaugą negu prekės ženklų savininkai. Taigi domenų vardų savininko interesams turėtų būti skirtas dėmesys, ir manome, kad būtų visai protinga, jog būtų nustatytas draudimas registruoti prekės ženklus, tuo atveju, jeigu prekės ženklai identiški arba jie yra tokie klaidinamai panašūs į visiems žinomus domenų vardus.

Lietuvos Respublika yra gana nedidelė valstybė, todėl domenų vardų registravimo skaičius nėra toks didelis kaip Jungtinėse Amerikos Valstijose. Lietuvoje nesusiduriama su tokio pobūdžio konfliktinėmis situacijomis, kurios atsiranda registruojant ir panaudojant domenų vardus, tai rodo Lietuvos Respublikos teismų praktika, tačiau nereikia pamiršti, kad domenų vardai neturi teritorinio ribojimo, o kadangi Lietuva jau yra įstojusi į Europos Sąjungą dauguma Lietuvos veikiančių įmonių, įstaigų, organizacijų imsis pristatinti save Internetu, todėl ateityje ir Lietuvos Respublikoje gali padaugėti konfliktinių situacijų, susijusių su domenų vardų registravimu ir panaudojimu. Norint išvengti kylančių konfliktinių situacijų, susijusių su įvairiomis individualizacijos priemonėmis, reikėtų Lietuvos Respublikos valdžiai susirūpinti domenų vardų reglamentavimu Lietuvoje, pasitelkiant užsienio valstybių praktiką bei patirtį.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.
2. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 30-856.
3. Lietuvos Respublikos Valstybinio patentų biuro 1997 m. lapkričio 10 d. įsakymas Nr. 41 „Dėl Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolo įgyvendinimo“ // Valstybės žinios. 1997, Nr. 105-2661.
4. Nicos sutartis „Dėl tarptautinės prekių ir paslaugų ženklų registravimo klasifikacijos“ // Valstybės žinios. 1997, Nr. 14-290.
5. Paryžiaus konvencija „Dėl pramoninės nuosavybės saugojimo“ // Valstybės žinios. 1996, Nr. 75-1796.
6. Bendroji informacija ir svarbiausi tinklapiai smulkioms ir vidutinėms įmonėms (SVĮ) // Lietuvos Respublikos Valstybinis patentų biuras, 2003.
7. Kai kurie kiti su intelektinės nuosavybės susiję žymenys. Domenų vardai // Intelektinė nuosavybė kaip kokybės gerinimo šaltinis. „Justitia“, Vilnius. 95-96 p.
8. V. Guobys. Interneto adresai ir prekių ženklai // Pramoninės nuosavybės apsauga. 2001, Nr. 2 (10).
9. V. Guobys. Ginčų dėl domenų vardų sprendimas // Pramoninės nuosavybės apsauga. 2002, Nr. 2 (14).
10. V. Guobys. Domenų vardai: kaip tinkamai juos pasirinkti // Pramoninės nuosavybės apsauga. 2003, Nr. 4 (20).
11. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos sutarčių komentarai // 2001.
12. Su domenu EU neverta snausti // Verslo žinios, 2004 gegužės 1 d., Nr. 83 (1732).

UŽSIENIO LITERATŪRA

1. Denis Kelleher, Karen Murray. IT law in the European Union // London, 1999.
2. Dianne Brinson, Mark F. Radcliffe. Internet: law and business handbook // Palo Alto, 2000.
3. Gahtan, Alan M. Internet law: a practical guide for legal and business professionals // Scarborough (Ontario), 1998.
4. WIPO activities. Use of trademarks on the Internet // World Intellectual Property Report. 2000.
5. Domain Names: Making a good choice // Wipo magazine. July – August 2003.
6. Report of the second Wipo Internet Domain Name Process // Wipo. 161 p.
7. Internet Domain name Disputes: Questions and answers // Wipo Arbitration and Mediation Center. 9 p.
8. Report of the second Wipo Internet Domain Name Process // The Recognition of Rights and the use of names in the internet domain name system. September 3, 2001.
9. The Recognition of Right and the use of Names in the Internet Domain Name system, 2001.
10. V. O. Kaliatin. Domenyje imena // Rossijskoe agenstvo po patentam i tovarnym znakam. 2002.
11. L. G. Kravec. Tovarnyje znaki i adresnyje naimenovaniya // Analitiko – temačiteskii obzor po materialam otečestbennoi i zarubežnoi literatury. 2002
12. Upravlenie imenami i adresami v Internete: voprosy intellektualnyi sobstvennosti. // Otčiot VOIS ob isledovatel'skom Processe VOIS po imenam domenov v Internete. 30 aprila 1999.
13. Nailučšaa praktika v otnošenii kodov stran domenov verhnego urovnia (ksDVU) dlja celei predotvraščenia i uregulirovania sporov v oblasti intellektualnoi sobstvennosti // Vsemirnaja organizacija intellektualnoi sobstvenosti. 2001 ijuna.

INTERNETINIAI PUSLAPIAI

1. <http://www.domreg.lt/lt/index.html>. (2004 gegužė).
2. <http://www.icann.org/> (2003 spalio).
3. <http://www.icnn.org/udrp-policy-24.oct.99.htm> (2003 spalio).
4. http://www.cpradr.org/ICANN_Menu.htm (2004 vasaris).
5. <http://wipo2.wipo.int>. (2003 gruodis).
9. <http://www.whois.sc/internet-statistics/> (2004 birželis).
10. <http://www.domain-people.com/registration-agreement.html> (2004 vasaris).
11. <http://www.iana.org/domain-names.htm> (2004 gegužė).
12. http://www.webopedia.com/TERM/I/IP_address.html (2004 vasaris).
13. http://www.internic.net/faqs/authoritative_dns.html (2003 gruodis).

14. <http://www2.rad.com/networks/1995/dns/dns.htm> (2004 sauis).
15. <http://www.on.lt/piracy/> (2004 spalīs).
16. <http://www.gigalaw.com/library/anticybersquattingact-1999-11-29-p7.html> (2004 rugsējis).
17. <http://www.Schwimmerlegal.com> (2004 sauis).
18. <http://news.cnet.com/news/0-1005-200-1507943.html?tag=st>. (2003 rugsējis).
19. <http://dnsindex.com/Guides/nemecraze.html>. (2003 spalīs).
20. <http://www.0mercurycenter.com/svtech/news/indepth/docs/mc052299.htm>. (2003 rugpjūtis).
21. <http://www.cnn.com/2000/ECH/computing/05/08/tuvalu.domain.idg/> (2003 rugpjūtis).
22. http://www.shopleader.com/world_wide_domain_name_sales.htm (2003 rugpjūtis).
23. <http://www.usatoday.com/life/cyber/tech/ctg786.htm>. (2003 rugpjūtis).
24. <http://www.oami.eu.int/en/default.htm>. (2004 sauis).
25. <http://arbiter.wipo.int/domains/decisions/html/2001/d2001-0244.html> (2004 balandis).
26. <http://arbiter.wipo.int/domain/decision/html/2001/d2001-0690.html> (2004 balandis).
27. <http://arbiter.wipo.int/domain/decision/html/2000/d2000-1415.html> (2004 balandis).
28. <http://arbiter.wipo.int/domain/decisions/html/2000/d2000-1015.html> (2004 liepa).
29. <http://arbiter.wipo.int/domain/decisions/html/2000/d2000-0014.html> (2004 liepa).
30. <http://arbiter.wipo.int/domain/decisions/html/2001/d2001-0537.html> (2004 rugpjūtis).
31. <http://arbiter.wipo.int/domain/decisions/html/2000/d2000-0847.html> (2004 rugpjūtis).
32. <http://arbiter.wipo.int/domain/decisions/html/2000/d2000-0596.html> (2004 kovas).
33. Imke Bubert and Matthias Buening. Trademark law: Domain Name issues – European jurisdiction // ESPRIT Project 27028 Elektronik Commerce Legal Issues Platform. <http://www.jura.uni-muenster.de/eclip/dokumentsII/research/trademarkDN.pdf>. (2003 gegužē).
34. Domennoe ima i sredstvo individualizacii antagonizm. // http://www.vic.spb.ru/law/books/book_law_net_chap6.pdf. (2003 birželis).
35. Četvertaja konferencija. Pravo i internet: teorija i praktika. Doklady. // http://www.parkmedia.ru/conf.asp?ob_no=276. (2003 liepa).
36. <http://www.iahc.org/> (2004 balandis).

SANTRAUKA

Darbo tema – domenų vardų panaudojimas elektroninėje erdvėje teisiniai aspektai. Domenų vardai yra naujos individualizacijos priemonės, kurios dar neįėjusios į sistemą. Dėl tokios jų padėties, atsiranda tarp domenų vardų ir kitų individualizacijos priemonių savininkų interesų daug konfliktų. Problemos dėl tokių ginčų specifikos ir naujumo sudaro nemažai sunkumų įvairioms teisinėms institucijoms ir fiziniams bei juridiniams asmenims. Darbo tikslas – problemų, kurios iškyla registruojant bei panaudojant domenų vardus ir kitas individualizacijos priemones (prekės ženklus, asmenų vardus), analizė. Darbe analizuojama domenų vardų sudarymo tvarka, registracijos tvarka, registravimo ypatybės, nagrinėjamos problemos, kurios iškyla, registruojant domenų vardus. Taip pat analizuojamos problemos, susijusios su domenų vardų panaudojimu elektroninėje erdvėje, tai yra nagrinėjami ginčai, kylantys tarp domenų vardų ir kitų individualizacijos priemonių. Nagrinėjamas Žodinių ir skaitmeninių žymenų Interneto korporacijos (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers) priimtas „Vieningos ginčų dėl domenų vardų sprendimo metodikos“ dokumentas (Uniform Domain Name Dispute resolution Policy), užsienio teismų praktika.

SUMMARY

The topic of the paper is the legal aspects of the use of domain names in the electronic space. The domain names are the new individualization tools that are not entered into the system yet. Due to the existing situation the conflicts of interests of the owners of the domain names on one hand and the owners of other individualization tools on the other hand arise. The solution of these disputes that are still very new and very specific causes a lot of problems to the law institutions as well as to legal bodies and natural persons. The goal of the paper is the problems, which arise to the registration and use of the domain names and other individualization tools, such as trade names, personal names, etc., analysis. The paper analyses the procedure of the composition of the domain names and the regulations of their registration. It also deals with the problems related to the registration of the domain names and their use in the electronic space. Efforts have been made to look into conflicts between the domain names and other tools of individualization. The document of „The Uniform Domain Names Dispute Resolution Policy“ adopted by the Internet Corporation for Assigned Names And Numbers and the practice of the courts abroad is being analyzed.